

Chcete být
také

úspěšní?

2

1

3

Za všechno prý může autobus...
str. 5
Na návštěvě v jedné pražské rodině

Podnět k otázkám
str. 11
O biblické knize Jób

Včela – vzor píle a důvod obdivu
str. 13
O zázračném světě kolem nás

Když Bible mlčí

*Jsou v Bibli odpovědi na všechny
naše otázky?*

str. 16

Prořectví jsou světlem v temnotě
str. 19
Rozhovor s ThDr. Jiřím Moskalou

Hinduizmus – daleké okouzlení
str. 24
Co je a co není hinduizmus?

„S amozřejmě, to je maličkost“ – říkám a podvědomě se v rychlosti rozhlížím po interiéru kaple, jestli neuvidím něco, na co bych si mohl poznamenat to, co jsem právě slíbil. Pro jistotu – aby moje sliby nebyly „chyby“. Mám štěstí – na radiátoru nacházím kousek malého pomačkaného papírku. Není ale úplně čistý. „Drahý Ježíši, přijmi mě do své milosti...“ – čtu text modlitby, která je na něm napsaná, a zjišťuji, že má i svérázný dodatek: „Kdo najde tuto modlitbu, ať ji 30krát opíše a rozdá dál. Do 12 dní se mu splní i to nejtoužebnější přání...“

Jak my lidé vidíme Pána Boha? – přemýšlím cestou domů a v mysli se mi vynořuje jiný text, který jsem nedávno četl v jistých křesťanských novinách. Byl to dopis bosenské novicky, která byla tragicky postižena nesmyslným balkánským válčením – byla znásilněna. Psala své nadřizené – o svém životě, o svých pocitech: „Má tragédie nespočívá jen v ponížení, jež jsem zakusila jako žena... Mnohem víc mne tíží myšlenka, jak budu schopná zabudovat do rámce své víry událost, kterou připustil ten, jehož budu navždy považovat za svého božského ženicha.“

Jak vidíme Pána Boha? – znovu se mi vynořuje tato otázka a s ní i slova jistého „feldkuráta“ vyřčená na adresu jeho kolegy, která jsem zaregistroval v jistém televizním, podotýkám komediálním příběhu z prostředí korejské války: „On je tou válkou a svou prací tak zaujatý, že je přesvědčený, že Pán Bůh je určitě taky voják.“

Jak vidíme Pána Boha? – to je pro náš život opravdu kardinální otázka. Odpověď na ni ovlivňuje doslova celý náš život, celý náš pohled na svět, ve kterém žijeme. Ovlivňuje to, jak vidíme smysl a náplň našeho života, lidi kolem nás, nebo nakonec – také náš „životní styl“.

„Hledejte moji tvář!“ – zní Písmem Boží výzva. Hledali ji Abraham, Mojžíš, Jób i Pavel a mnozí další lidé minulosti. Jakou „tvář“ jsme našli my? Považujeme Pána Boha za nějaký „nebeský automat“, který za jistých přijatelných „obchodních“ podmínek splní každé naše přání? Nebo snad za toho nejlepššího „černého šerifa“, který nás sebevědomě ochrání před každým a před vším, vždycky a za všech okolností? Nebo jsme se do svého vlastního světa pohroužili natolik, že Pán Bůh už vlastně ani nemůže být jiný – jenom takový, jaký se nám do něj hodí?

Milí čtenáři, i v tomto čísle našeho časopisu se můžete dozvědět, jak vidí Pána Boha někteří vaši současníci, jakého Boha nalézají na stránkách Bible. Je mým přáním, aby vám jejich slova pomohla v hledání vaší vlastní, osobní odpovědi na výše uvedenou otázku. Milí čtenáři, jak vidíte Pána Boha vy?

„Jsem zrozen k porážkám...“
K tomuto závěru dospěl jeden mladík, když se za různé delikty několikrát ocitl ve vězení. A tak si toto své přesvědčení nechal vytetovat na paži.

Tisíce lidí uvažují podobně, když se setkávají v ulicích našich měst s rostoucím počtem těch, kteří se vozí v drahých automobilech zahraničních značek. „Jim se daří, mně ne. Mají prostě úspěch.“

A tak nás napadá otázka: Co je vlastně mírou úspěchu? – Většinou se za ni považuje bohatství, množství peněz, které jsem dokázal určitou činností získat.

Proto jsme mohli v televizním pořadu GEN, který se snaží představit nám 100 nejslavnějších Čechů dneška, vidět vedle akademika Wichterleho nebo Václava Havla také Tomáše Skuhravého, který prý je nejlépe placeným českým fotbalistou. A to je jeho úspěch – vydělává hodně peněz. Jestli je ale bohatý člověk skutečně spokojený a šťastný, o tom nám výše jeho bankovního konta neřekne nic. Z toho důvodu jiní navrhuji jako míru úspěchu vnitřní spokojenost člověka s tím, čeho v životě dosahuje nebo dosáhl. Problém tohoto hodnocení úspěchu je v tom, že i lenoch se může považovat za úspěšného jedince. Jeví se mi, že pravdě nejbližší hodnocení je následující: „Míra úspěchu je rozdíl mezi tím, čeho by člověk byl schopen dosáhnout a čeho skutečně dosáhl.“

Jak tedy můžeme dojít k úspěchu? Na své cestě k úspěšnému životu začneme tím nejdůležitějším: Poznat, k čemu mám schopnosti a k čemu ne. Ptali se Platóna, co je na světě nejtěžší. A on odpověděl: „Poznat sám sebe.“

Především rodiče by se proto měli snažit dobře poznat mentalitu, sklony a nadání svých dětí. Jedna matka chtě-

KAŽDÝ TOUŽÍ PO ÚSPĚCHU, ale jak na to?

Foto: Anjou

la mít ze svého syna statkáře. A tak začal na svém rodném statku pást ovce a krávy. Byl však z něho špatný pasák. Ovce se mu zatoulaly, krávy spásly obilí na sousedově poli. A chlapec si mezitím četl. Matčiny naděje se zhroutily, ale svět byl obohacen o geniálního fyzika a matematika – Isaaca NEWTONA.

„S lidmi je to jako s lokomotivami. Na kolejích jsou plné síly, ale mimo ně jsou bezmocné.“ Najít místo, na které stačím, pro které mám schopnosti – to je velmi důležité pro dosažení určitého životního štěstí. „Člověk je totiž šťastný tehdy, když ví, co se od něj očekává, a když cítí, že toto očekávání splňuje.“

První, opravdu důležitý krok k úspěchu tedy je – najít to správné místo, které pro nás nebude ani příliš velké,

„S lidmi je to jako s lokomotivami. Na kolejích jsou plné síly, ale mimo ně jsou bezmocné.“ Najít místo, na které stačím, pro které mám schopnosti – to je velmi důležité pro dosažení určitého životního štěstí. Člověk je totiž šťastný tehdy, když ví, co se od něj očekává, a když cítí, že toto očekávání splňuje.

Každý má v životě k dispozici stejně dlouhý den o 24 hodinách. Zadržet nebo našetřit si čas z jednoho dne na druhý – to není možné. Můžeme jej však něčím vyplnit, využít ho. Zde platí: Řekni mi, co děláš ve volném čase, a já ti řeknu, co z tebe bude.

aby nás zavalilo, ani příliš malé, což by nás neuspokojovalo.

V následujících bodech nechej radit, co máme dělat, abychom byli úspěšní, ale spíše jen uvést přehled toho, čím se vyznačovali opravdu úspěšní lidé. Lidé, kteří po sobě zanechali trvalou stopu ve světových dějinách, měli vedle určitých vrozených schopností rovněž vlastností, které jim pomohly jejich nadání využít.

Zaujetí pro věc

Táhl je jeden zájem a byli ochotni podřídit mu všechno, celý svůj život, dny i noci.

„Dávno jsem odvykl spánku... Celé noci jsem přemýšlel o vodním kole, proud řeky s ním dokáže otočit jen desetkrát za minutu... Mně se však v těch nocích podařilo postavit turbínu, kterou řeka roztočí šedesátkrát rychleji...“ Tak to napsal James FRANCIS, vynálezce vodní turbíny.

Využití času

Každý má v životě k dispozici stejně dlouhý den o 24 hodinách. Zadržet nebo našetřit si čas z jednoho dne na druhý – to není možné. Můžeme jej však něčím vyplnit, využít ho. Co z tebe bude za deset let – to je z velké části závislé na tom, jak trávíš svůj

Foto: Archiv

volný čas. Ne ten v práci nebo ve škole. Ten je již obsazen danou povinnou činností. Zde platí: Řekni mi, co děláš ve volném čase, a já ti řeknu, co z tebe bude.

George STEPHENSON – muž, který dosud nedokonalý Wattův parní stroj přivedl k praktickému užití a postavil první parní železnici na světě z Manchesteru do Liverpoolu – se poprvé dokázal podepsat až v 19 letech. Psát se naučil sám po večerech, a v dole, kde pracoval jako strojník, se učil matematiku tak, že psal čísla na vozíky s uhlím.

Michael FARADAY a Thomas Alva EDISON, kteří dali světu elektřinu a tak prodloužili naše večery o světlo i televizi, přečetli celý britský naučný slovník při světle svíčky, zatímco jejich kamarádi hráli karty.

„Jó, to se jim to využívalo volný večerní čas, když ještě nebyla televize,“ řekne někdo. Jejich kamarádi by řekli: „Jó, kdyby nebyly karty, taky bychom využívali svůj volný čas. Ale díky kartám žádný volný čas nemáme.“

Sami však víme, že oč skutečně stojíme, co nás táhne – na to si volný čas vždycky najdeme.

Taky máte problémy? Zdá se vám, že už k vám „přirostly“? Nemůžete se jich zbavit? Zkuste to! Možná stačí jen málo, které často bývá hodně. Zkusili jste se už na svůj problém podívat jinými očima? Co když je chyba jen v našem postoji? Z této brožury se dozvíte, že každý problém může být pro nás vlastně příležitostí pokročit dál.

V Edici Znamení doby

právě vychází:

PROBLÉM

A co s ním?

Brož., 16 stran, cena 4,- Kč.

Objednávky zasílejte na adresu:

Advent-Orion, Roztocká 5,

Vytrvalost

Úspěch nepatří vždy těm, kteří nikdy neprohráli, nýbrž těm, kteří sice prohráli, ale vždy znovu se pustili do boje.

Když Nikolaus August OTTO, vynálezce čtyřtáctního motoru, byl po řadě neúspěšných pokusů se svým motorem na konci sil a chtěl už všeho nechat, dostal dopis od jednoho svého přítele. Stálo v něm: „Co si přeji a oč tě prosím? Abys vydržel. Bez obětí to nejde. Vžij se do doby, která přijde za padesát let. Teprve pak dosáhne tvůj motor své plné slávy!“ Tehdy se psal rok 1868. A my víme, že Otto vydržel.

„Vytrvej“ – to bývá často poslední klíč ve svazku, kterým se zámek otevře.

Využít příležitost

Na jedné výstavě jeden návštěvník se zájmem pozoroval sochu ženy, jejíž tvář zakrývaly vlasy a nohy měla okřídlené. Zeptal se sochaře: „Jak se toto dílo jmenuje?“ „Příležitost,“ odpověděl sochař. „A proč má zakrytý obličej?“ ptal se návštěvník dále. „Protože ji lidé zřídka kdy poznají, když se s ní setkají,“ zněla odpověď. „A proč ty okřídlené nohy?“ nechápal návštěvník. „Protože rychle projde mimo nás – a když přejde, už se nedá dohonit,“ vysvětlil mu umělec.

Příležitost neuchopí lidé slabí, neschopní, kolísající a váhající. Omluvou jejich životních neúspěchů je pak nářek nad nedostatkem příležitostí. A přitom je to zbytečné. Stačí si přiznat pravdu a položit si otázku: „Chci opravdu být obchodníkem, továrníkem, podnikatelem, ministrem, politikem, hercem, televizním moderátorem atd?“

Populární publikace zvláště z pera amerických autorů hýří hesly typu: „Všechno je v tobě! V tobě je síla – jen ji umocnit! Můžeš – co chceš!“

A v tom je vlastně onen problém: Můžeš – co chceš. Schopenhauer ho vyřešil slovy: „Člověk může, co chce. Ale nemůže chtít, aby chtěl.“

Přiznat si: Já vlastně ani nechci být tím podnikatelem, vedoucím, politikem atd. Já raději pracuji „pod někým“. Udělám, co mám udělat – a jinak chci mít klid. Vždyť být dobrým dělníkem nebo řemeslníkem, kterého si lidé váží, to je lepší, než být neschopným ministrem. Buď úspěšný svým způsobem. Buď raději ozdobou svého vlastního místa, než se neúspěšně snažit o jiné.

Připomeňme si Ježíšovo podobenství o hřivnách. Jistý muž dal svým třem služebníkům hřivny, každému podle jeho schopností. Jednomu dal pět, druhému dvě a třetímu jednu. První dva se ihned dali do podnikání a získali pomocí svěřených hřiven jednou tolik. Ten třetí však svoji hřivnu zakopal do země. Když se pán vrátil, pochválil iniciativu těch dvou, ale třetího pokáral a potrestal.

V tomto podobenství jsme přímo vybidnuti k tomu, abychom ve svém životě dosáhli úspěchu podle schopností, které nám byly dány (Mat 25, 14-30).

Vzpomínám si, jak jsem byl před lety mile překvapen chováním popelářů v Kolíně nad Rýnem. Do ulice tam přijeli dva mladí muži ve firemních kombinézách s popelářským vozem. Vysypali nádoby, jeden z nich vzal koště a zametl drobné smetí, které zůstalo kolem. Obyvatelé domů si s nimi vyprávěli a bylo vidět, že si „svých“ popelářů opravdu váží. Byl jsem svědkem toho, jak tyto dva muži svým jednáním pozvedli ono zdánlivě podřadné zaměstnání. A tak si myslím, že mohu právem říci: Byli to úspěšní lidé ve svém povolání.

V tomto smyslu má každý z nás úspěch na dosah ruky.

LUDVIK ŠVIHÁLEK

**Být
dobrým
dělníkem
nebo
řemeslní-
kem,
kterého si
lidé váží,
to je lepší,
než být
neschop-
ným
ministrem.
Buď
úspěšný
svým
způsobem.
Buď raději
ozdobou
svého
vlastního
místa,
než se
neúspěšně
snažit
o jiné.**

ZA VŠECHNO PRÝ MŮŽE

A U T O B U S ...

Měkký světlý koberec, vkusný nábytek, nápadně velké zrcadlo na stěně, příjemné osvětlení – místnost na první pohled zařízená s dobrým vkusem. Jsem v jednom z těch velkých, starých a „poctivých“ (rozuměj nepanelákových) bytů na pražském Žižkově. Jsem na návštěvě u Kudrnových, abych vám mohl zprostředkovat alespoň v krátkosti pohled do života této rodiny. Základní údaje uvádím telegraficky: on se jmenuje Pavel (43) a pracuje pro firmu B Braun Medical – rozváží po nemocnicích její zdravotnický materiál. Ona se jmenuje Eva (39) a je ředitelkou soukromé jazykové školy. Mají dvě dcery – Pavlu (14) a Petru (12).

Jejich společný příběh začal před více než 15 lety: „Tehdy jsem studovala na pražské AMU taneční pedagogiku a každý týden jsem cestovala z Deštného do Prahy. No a Pavel byl řidičem autobusu na této trase“ – vysvětluje jako první Eva. Za vzájemného seznamování se začali společně seznamovat také s křesťanstvím. Opět prý pomohl Pavlův autobus: „Hledal jsem ten správný pohled na svět, životní orientaci, no a v tom hledání jsem se od myšlenek komunismu dostal až ke křesťanství. V autobuse se se mnou dal jednou do řeči jeden z cestujících, který, jak jsem se později dozvěděl, byl kazatelem církve adventistů. Začal jsem chodit k němu domů 'na diskuze', protože i když jsem si

myslel, že ten člověk zaspal dobu, přece má určité zkušenosti – a že se tedy můžu od něj něčemu přiučit. Později jsem k němu vzal s sebou také Evu a tak jsme se postupně seznamovali s křesťanstvím“ – vypráví teď pro změnu Pavel; „u křesťanství jsem zůstal z toho důvodu, že ho považuji za nejpoctivější výklad světa, nejpoctivější pohled na svět – i když často pro člověka ne právě nejpříjemnější.“

Co vám vlastně dává křesťanství? – zajímám se dále.

Eva: „Nestala jsem se věřící proto, že bych byla ve svém životě nešťastná nebo nespokojená. Naopak, byla jsem spokojená možná až příliš. Já mám takovou zásadu, že si nových věcí

V křesťanství jsem však našla něco, co jsem předtím neznala – jistotu, že máš přítele, který nikdy nespí, nikdy se neopozdívá, všechno ví a hlavně se na všechno dívá shora. Našla jsem jistotu, že když se ve svém životě rozhodnuji s modlitbou, tak se rozhodnu správně, i když to tak na první pohled možná nevypadá.

'neodříkám'. Říkám si: Vyzkouším a uvidím. Tak to bylo i se studiem Bible. V křesťanství jsem však našla něco, co jsem předtím neznala – jistotu, že máš přátele, který nikdy nespí, nikdy se neopozdí, všechno ví a hlavně se na všechno dívá shora. Našla jsem jistotu, že když se ve svém životě rozhodnu s modlitbou, tak se rozhodnu správně, i když to tak na první pohled možná nevypadá. No a ten život je taky takový smysluplnější, člověk má docela dobrý pocit, když 'žije pro lidi', když jim pomáhá... Můj život je teď o trochu vyrovnanější, protože nemá průběh 'jednou nahoře, jednou dole', ale běží jakoby po přímce."

Pavel: „To je otázka, kterou si v poslední době taky často kladu, protože si uvědomuji, že jsem se dostal do problémů právě díky svým postojům, díky křesťanskému pohledu na svět. Křesťanství nepřináší na tomto světě většinou žádné viditelné výhody, spíše se člověk setkává s nepochopením. Dává ale vědomí, že člověk jde správným směrem. Jinými slovy, ze svého lidského pohledu to nemůžu objektivně posoudit, protože nevím, jak by to bylo, kdyby... Ale to hlavní, co oceňuji, je, že jsem našel základní nasměrování v životě, což převyšuje všechna životní úskalí a dává utřený smysl.“

A co vaše svoboda? Nemyslíte si, že vám křesťanství na druhé straně něco vzalo, že vás nějak „omezuje“?

Pavel: „Dnes víc rozumím tomu, co je to svoboda. Když přemýšlím o svobodě člověka a o jeho vůli, docházím k závěru, že čím méně se člověk zajímá o Ježíše Krista, tím víc je nesvobodný. Nechci říct, že plně chápu toto slovo a všechno, co se za ním skrývá, ale myslím, že tomu rozumím víc než dřív.“

Eva: „Předtím než jsem se jako 23letá stala věřící, mě křesťanství nijak nepřitahovalo, věřící mi připadali smutní, nemoderní, jakoby odtržení od normálního života. Dnes však vidím, že mě křesťanství vlastně osvobo-

Výuka angličtiny v jazykové škole

dilo od touhy po nepodstatných věcech, od věcí, které se mi možná i líbí, ale nedělají mě šťastnou – tak vnitřně šťastnou. Osvobodilo mě od zbytečných zátěží, které jsem si obvykle přivodila sama. Nechci říct, že dnes je nemám, že nepracuji. Pracuji dokonce víc, ale mám dojem, že pro jiného Pána než předtím. A pro toho Pána stojí za to pracovat.“

Život Kudrnových v posledních letech snad nejvíc ovlivnila výše zmíněná jazyková škola, a tak není divu, že náš další rozhovor se točil právě okolo ní. Hovoří opět Eva: „Původně jsem se chtěla věnovat tanci nebo pantomimě. Po ukončení AMU jsem však dospěla k názoru, že se to k mému křesťanství příliš nehodí, že jsou hodnotnější věci, které mohu předat lidem – cítila jsem to zřetelně, proto jsem změnila celý svůj životní směr. Navíc tanec a divadlo se nehodí k rodině – třeba ten 'styl večerního života'... Chtěla jsem svůj život naplnit něčím podstatnějším, rozhodla jsem se tedy, že ho věnuji Bohu.“

Dlouhou dobu jsem byla doma s dětmi a v té době jsem nezažila. Přemýšlela jsem nad tím, co dál. Napadlo mě, že bych se mohla naučit anglicky a že bych pomáhala překládat různé náboženské texty. Pět let

Zajímavé na této škole je, že kromě výuky jazyků už na přihlášce nabízím studentům zdarma různé kurzy, o kterých jsem přesvědčená, že mohou obohatit jejich život – například seminář 'Jak zvládnout stres', seminář o židovské kultuře, v předvánočním období o různých svátcích, o vegetariánské kuchyni..., a samozřejmě také kurz studia Bible.

Křesťanství nepřináší na tomto světě většinou žádné viditelné výhody, spíš se člověk setkává s nepochopením. Dává ale vědomí, že člověk jde správným směrem.

jsem se tedy učila tento jazyk a své studium jsem ukončila státnicí.

Před dvěma a půl lety jsem shodou okolností dostala nabídku vést křesťanskou jazykovou školu. Viděno z dnešní perspektivy – byly to dva velice náročné roky, a za velkého vypětí jsem se na modlitbách rozhodovala, jestli pokračovat dál. Teď už ale začínám mít pocit, že rozumím tomu, co dělám, a že už svou práci zvládnou. Od tohoto školního roku je naše škola čistě soukromá; možná je zajímavé zmínit se i o tom, že máme 250 studentů a šest lektorů na angličtinu a jednoho na němčinu. Vyučujeme na Vinohradech v Londýnské ulici.

Zajímavé na této škole je, že kromě výuky jazyků už na přihlášce nabízím

co s tím souvisí, zájem. Jinými slovy: spolu se svými spolupracovníky se snažím nenásilným způsobem studentům poukázat na něco, co jsem našla ve svém životě a o čem jsem přesvědčená, že je dobré i pro ně. A jsem velmi ráda, když to má ohlas.

Nedávno mě například velice potěšila jistá paní, která mi řekla, že se hlásí na můj inzerát a že spolu se svým synem sice nemají zájem přímo o výuku angličtiny, ale že by se chtěli zúčastnit kurzu studia Bible v tomto jazyce.

„Já mám na celou věc zcela jiný názor“ – říká Pavel. „Rčení 'Žena proti vodě utáhne tři lodě' není sice biblické, ale v našem případě, dá se říci, spíš tragické. Naš život by mohl být varováním pro všechny ženy, které mají rodinu, aby se tak neangažovaly, protože to s sebou přináší tolik povinností, že potom není čas pro rodinu...“

„Pavel má v něčem pravdu, není to pro ženu právě ideál, ale ta pravda je asi někde uprostřed, naše děti už nejsou zase tak malé a úžasně mi fandí...“ – reaguje Eva.

Vidím, že vaše pohledy na školu jsou dost rozdílné...

„To už je takový průvodní projev našeho života. Bylo to tak vlastně už při našem seznámení v autobuse. Pavel mě nejdřív nechtěl brát na 'týdenky', takže jsem musela platit v hotovosti, potom už zase chtěl, ale to jsem nechtěla pro změnu já... Nějak se ten život přece okořenit musí – aby nebyl příliš nudný.“

PETER POLAŠKO

Zahájení školního roku 1994/95.

studentům zdarma různé kurzy (připravuji je se svými spolupracovníky), o kterých jsem přesvědčená, že mohou 'zkvalitnit' a obohatit jejich život – například seminář 'Jak zvládnout stres', seminář o židovské kultuře, v předvánočním období o různých svátcích, o vegetariánské kuchyni..., a samozřejmě také kurz studia Bible.

Studenti vědí, že se v naší škole mohou střetnout s křesťany (čtyři ze sedmi lektorů jsou – stejně jako já – adventisty sedmého dne) a že se tedy na nás mohou obrátit, pokud mají nějaké otázky nebo pokud mají o něco,

KDYŽ STÍNY ZAHALÍ CESTU ŽIVOTA

„Maminko, nesu ti kytku,“ zvolal malý chlapec při návratu z dětského výletu. Mladá žena vzala květ, vděčně přitiskla chlapce k sobě a políbila jej. „A proč jsi umazaný od krve?“ ptala se, když prohlížela dětskou ručku. „Ta kytka měla takové picháče, mamí,“ odpověděl chlapec. Zřejmě šlo o růžový keř a první chlapcovu zkušenost: růže má trny.

Strny života – s problémem utrpení se dříve nebo později setká každý člověk. Nezdá se, že nás moderní doba zbavila všech stínů, pouze je přeskupila. Středověký mor kosil statisíce. Dnes historie utrpení pokračuje zákeřnou nemocí AIDS, rostoucí kriminalitou, narušením přírody i se všemi tragickými důsledky. Jistěže pro samé trní nesmíme přehlédnout růži; ony stovky slunných dnů pohody a štěstí.

Je na uvážení, zda je smysluplné psát článek s nepopulární tematikou, zvláště když jeho rozsah je omezen. Díky Knize knih, ze které čerpáme, může posloužit i toto krátké zamyšlení.

Pokusme se vyjasnit a shrnout nejčastější příčiny utrpení.

Jednou z nich je nerespektování mravních a duchovních zákonů, jež Bůh vložil do života člověka i „budovy“ vesmíru. Tyto zákony jsou stejně platné jako zákony hmoty. V Bibli čteme: „Spravedlnost vede k životu, ale kdo se žene za zlem, spěje k smrti.“ (Přís 11,19) Poslušnost Božích rad vede k dobrým výsledkům; neposlušnost se promítá v následcích. Jsme-li sobečtí, zbavujeme se pohody a štěstí.

A to jsme již u další příčiny utrpení; narušené mezilidské vztahy. Bible připomíná: „Nikdo z nás nežije sám sobě a nikdo sám sobě neumírá.“ (Řím 14,7) Žel, nedoplácíme jen na vlastní nedostatky, nýbrž i na zlo zaviněné druhými. Někdy nesou děti následky za rodiče, jindy opačně. Opilý řidič může způsobit utrpení a smrt několika nevinným lidem. Kolik napětí a nenávisti se rodí např. pro majetkové nesrovnalosti, kolik neštěstí a bolesti plyne z rozvodů a osamělosti dětí.

Častou příčinou utrpení bývá nemoc. Někteří lidé zredukovali péči o své tělo na „biologický stroj“, kterému neposkytují ani nejzákladnější „údržbu“, ale naopak organizmus soustavně poškozují chybným stravováním i kouřením. Bible připomíná, že naše tělo je chrámem (1 Kor 6,20) a že je třeba o něj pečovat.

Existuje však i soužení, které doléhá bez přímého zavinění jedincem. Je utrpení, které způsobují přírodní katastrofy, hladomory, plenící kruté armády masakrují tisíce obyvatel, jako je tomu ve Rwandě apod. Člověk byl stvořen jako mravně a svobodně jednající bytost. A právě pro tuto svobodu nejedná Bůh jako strážník, který hned zasahuje. Domlouvá nám slovy: „Dovolávám se dnes proti vám svědectví nebes i země. Předložil jsem ti život i smrt, požehnání i zlořečení; vyvol si tedy život, abys živ byl ty i tvé potomstvo a miloval Hospodina Boha svého, poslouchal ho a přimkl se k němu.“ (5 Moj 30,19.20a) Pokud odmítneme Boží nabídku života, trpíme a Bůh je zarmoucen. Bible představuje prapříčinu utrpení a tou je hřích. Poprvé přišel Pán Ježíš na naši planetu, aby nás vykoupil z hříchu. Podruhé přijde, aby zlikvidoval hřích i s následky, jakými jsou utrpení a smrt. Spasitelovy probodené ruce jsou věčným znamením, že nás miluje. A tato láska nakonec zlikviduje utrpení a ve vesmíru znovu zavládne dobro a láska.

Jak reagujeme na utrpení

Kdosi řekl, že naše reakce na utrpení je daleko důležitější než utrpení samo. Edmund Vace Cooke totéž vyjadřuje ve verších:

„Nezáleží na tom, tolik, že ránu máš, než rozhodující je, jak ránu přijímáš.“

S problémem utrpení se dříve nebo později setká každý člověk. Nezdá se, že nás moderní doba zbavila všech stínů, pouze je přeskupila.

Kdosi řekl, že naše reakce na utrpení je daleko důležitější než utrpení samo. Edmund Vace Cooke totéž vyjadřuje ve verších: „Nezáleží na tom, tolik, že ránu máš, než rozhodující je, jak ránu přijímáš.“

Mnozí se utrpením dostanou do začarovaného kruhu otázek: proč právě mě potkalo neštěstí – a následuje nespočetné „kdyby“ apod. To ovšem odvádí od Boha místo k Bohu, který má moc člověka potěšit. Obviňují Všemohoucího a následkem bolesti se stávají tvrdými.

Jiní reagují na utrpení sebelitováním. Svou pozornost soustředí na své trampoty a ustavičně o nich mluví s druhými. To je zhoubné pro ně a unavující pro ty, kteří chtějí pomoci.

Jsou trpící, kteří se pokouší utopit soužení ve víru

bez odporu oddat. V případě nemoci může přílišná pasivita ztížit léčení.

Je možné utrpením něco získat?

Ač nesnáze křesťana nejsou protekčně menší, přece je značný rozdíl v reakci na ně. Křesťanský postoj totiž sleduje příklad Ježíše Krista – velkého Trpitele. Jeho vítězná cesta skrze utrpení k slávě předznamenává i cestu jeho následovníků. Ježíš se neuchýlil k sebelitování, nerezignoval, nestal se obětí okolností. Křesťanova odpověď na utrpení by měla být podobná: Je-li možné, ať toto utrpení odejde ode mne; ne-li, chci mu čelit hrdině a nedovolím, aby se stalo mým pánem.

Mnohým věcem se člověk v životě naučí vzděláním, ale také ze zkušeností – jiných lidí nebo i vlastních. Zdá se však, že teprve lidé,

kterí prožili bolest, mají

celistvější, reálnější

i citlivější pohled

na život. Utrpení nás

učí více rozumět bliž-

ním. Je překvapující, jak

rychle se v hodině bolestné

zkoušky ztrácí nepodstatné

věci. Jsme udiveni, jak

málo potřebujeme k šťastnému

životu. V epištole k Židům 12,11 je

psáno: „Samozřejmě, pokud taková přísná výchova trvá, je to spojeno s bolestí, ne s radostí, ale potom to nese těm, kdo tou školou prošli, ovoce: pokoj a spravedlnost.“

Tím dalším ovocem je trpělivost: „Chlubíme se i soužením věduce, že soužení trpělivost působí.“ (Řím 5,3)

Někdo namítne: Což může existovat na světě utrpení bez konce? S plnou jistotou můžeme zvolat: NIKOLI! V Božím plánu je brzy ukončit utrpení. Z prorockého slova Bible víme, že dějiny naší planety brzy skončí slavným příchodem Ježíše Krista. Proto smíme závěr tohoto závažného zamyšlení orientovat perspektivou věčnosti: „A viděl jsem nové nebe a novou zemi, neboť první nebe a první země pominuly a moře již nebylo... A setře jim Bůh každou slzu z očí. A smrti již nebude, ani žalu ani nářku ani bolesti už nebude – neboť co bylo, pominulo.“ (Zj 21,1.4)

ALOIS BARTA

Vydavatelství Advent-Orion nabízí:

Clifford Goldstein

Proč mlčíš, Bože?

Už titul této knihy klade otázku, na kterou člověk často marně hledá odpověď. Ano, tušíte správně: Proč mlčí Bůh ke zlu? Chcete-li nahlédnout do tohoto problému, pak v této knížce je to možné díky Jóbovu příběhu, o kterém vypráví Bible. Pokoušejí se ho ztvárnit i někteří divadelní a literární tvůrci. Autor vychází z Camusova románu „Mor“ a divadelní hry A. MacLeishe „Hra o Jób“ – aby poté pomohl čtenáři lépe se orientovat i v samotné biblické knize. Jaké je skutečné pozadí problému zvaného zlo a utrpení a jak se s ním vyrovnal Jób? Právě tato otázka je pro knihu amerického publicisty C. Goldsteina otázkou zásadní.

Brož., formát 11 x 18 cm, 80 str., cena 28,- Kč.

vzruše-
ní. Snaží se zapo-
menout nebo utlumit
trampoty tím, že se oddávají povrchnosti
a vášním. Ani toto řešení nebývá pro ně ani
pro jejich bližní únosné.

Jindy se u trpících setkáváme s komple-
xem poraženectví. Je to, jakýsi druh oddanosti
do rukou osudu. Někdy se dotyčný domnívá,
že utrpení je Boží vůle, které se člověk musí

Babi, ještě hůlku, ať si ji tu nezapomenete! A mějte se tam hezky!“ volám a podávám do vrásčitých rukou neocenitelnou pomůcku, která pomáhá babičce udělat alespoň pár těch nejnужnějších kroků k sebeobsluze. A pak už zřízenec s babičkou mizí ve výtahu... Běžná situace, stále a stále se opakující asi ve všech nemocnicích. Starý, nemocný člověk zůstává po své strastiplné cestě životem najednou sám. Není nikdo, kdo by se ho ujal, kdo by mu posloužil, stěží se v tom uchvátaném světě najde čas na pár přátelských slov. A pak už zbývá jen ta smutná cesta do domova důchodců nebo na oddělení pro dlouhodobě nemocné. Nespravedlivá tečka za životy plnými práce, starostí a odříkání...

Vybavují se mi chvíle, kdy babička Miková sedávala v křesle u postele a vyhlížela pootevřenými dveřmi na chodbu. Čekala. Čekala, že z jejich šesti dětí se tu objeví aspoň někdo. Čekala den, týden, měsíc... U ostatních se na pokoji vystřídaly návštěvy, povídali si. Ale babička Miková zůstávala stále sama a její oči byly den ode dne smutnější. Kolik práce musela zvládnout, aby vychovala svých šest dětí? Kolik prádla musela vyprat a vyžehliti? Kolik brambor oškrábat k obědu? Kolikrát si odřekla něco z toho, po čem toužila, jen aby měla dost peněz pro potřeby svých dětí? Kolik bezesných nocí prožila, když děti stonávaly? Kolik starostí, napětí a obav přečkala, když děti studovaly? Kolik slov útěchy i poučení a kolik času vůbec věnovala svým dětem? Tři z nich jsou vysokoškoláci, mají dobré postavení. A aby to těm ostatním vynahradila, rozdala téměř vše, co měla. I synovi dala plnou moc k tomu, aby v nemocnici vyzvedával její důchod. A teď tu tiše sedí a trpělivě čeká. Dnes přichází den, kdy se jistě dočká! Ano. Na chodbě zahlédla svého syna. Radostí nemůže ani promluvit. Těší se na společné shledání. Tak dlouho se neviděli... Najednou do jejího chmurného života zasvítilo slunko.

Její elegantní syn přichází za vrchní sestrou: „Sestro, tady mám plnou moc a jdu mé matce vyzvednout důchod.“ „Ano. Půjdu to s vámi vyřídit, ale chvilku počkejte, než si dodělám započatou práci. Můžete se za babičkou podívat, je na pokoji číslo dvě,“ říká vrchní sestra a ukazuje pokoj,

kde babička čeká. „Ne, to není třeba. Chvátám. Přišel jsem si pro ten důchod. A taky počítáme s tím, že matku přeložíte na oddělení pro dlouhodobě nemocné. My se o ni starat nemůžeme“ – tvrdá slova doléhají až k babiččiny uším. „Tak tedy pojďte,“ říká vrchní sestra a odchází

Foto Archiv

s nevděčným synem vyzvednout těch pár korun, které pro něho mají větší cenu než stará maminka...

Jdu rozdat léky. Babička Miková sedí v křesle schoulená a usedavě pláče. „Babi, co je vám? No tak, neplačte,“ hladím ji po vlasech a je mi jí líto. „To už mu na mně vůbec nezáleží? To nemohl aspoň na minutku za mnou zajít? Tolik jsem se na něj těšila! Vždyť já od něj nic nechci. I do té léčebny půjdu, abych jim nepřekážela. Jen jsem si tolik přála, aby za mnou aspoň zašel. Já už pro nikoho nemám žádnou cenu. Kde jsem udělala chybu? Špatně jsem děti vychovala. Nemají žádný cit. Tolik si přeji umřít...“, a zoufalství se mění v usedavý pláč. Ten neutiší ani moje slova, ani moje pohazení. Na zklamání v dětech neexistuje účinný lék...

Teprve nyní si uvědomuji hloubku, moudrost a nekonečnou lásku pátého přikázání: „Cti svého otce i matku, abys byl dlouho živ na zemi, kterou ti dává Hospodin, tvůj Bůh.“ (2 Moj 20,12) Teprve teď si uvědomuji, kolik zoufalství se skrývá za porušením Božského přikázání.

A vám všem, kdo prožíváte podobný žal, kdy se vám zdá, že vás všichni opustili, právě vám ať v uších neustále zní jako útěcha i naděje pár Božích slov: „Nikdy tě neopustím a nikdy se tě nezreknu. Proto smíme říkat s důvěrou: Pán při mně stojí, nebudu se bát. Co mi může udělat člověk?“ (Žid 13,5,6) A i když náš pozemský život jednou skončí, radujme se nadějí z Božích zaslíbení: „Co oko nevidělo a ucho neslyšelo, co ani člověku na mysli nepřišlo, připravil Bůh těm, kdo ho milují.“ (1 Kor 2,9) I naši nejbližší nás mohou zklamat. Naučme se s tím počítat. Ale Bůh, Bůh je věrný a neopustí nás nikdy. Tady ani na věčnosti...

H. M.

PODNĚT K OTÁZKÁM

KNIHA JÓB

Proč byla napsána?

Kniha Jób nebyla napsána proto, aby odpověděla na otázku, proč se zlé věci stávají dobrým lidem. Byla napsána spíše proto, aby potvrdila, že zlé věci se opravdu stávají dobrým lidem.

Knihy Bible – např. 5. Mojžíšova – nám říkají, že Bůh požehná národu, který ho následuje, a zatratí národ, který je neposlušný. Jinými slovy: Jestliže chceš zabezpečit své hranice a mít rekordní úrodu, služ Pánu Bohu. Ale zkus se od něj odvrátit – tvá úroda bude špatná, tvé obchody zbankrotují a tvou zemi napadnou armády cizinců.

„Dobré věci přijdou na národ, který činí dobro“ – to je poselství 5. knihy Mojžíšovy – a většina z nás jistě souhlasí, že je to pravda. Rádi říkáme: „Podvodníkům se nebude nikdy dobře dařit“, „pravda zvítězí“ a „s poctivostí nejdál dojdeš“.

K problémům však dochází, když lidé se s tímto postojem ztotožní, zaměří ho osobně a zajdou v něm příliš daleko: „Každý člověk, který koná dobro, bude vždycky šťastný,“ nebo: „Zlo přijde jen na ty, kdo dělají špatné věci.“ Jinými slovy: „Cokoliv se ti stane, to si zasloužíš, a to bez výjimky.“

Pokud vše probíhá podle vás, je samozřejmě tato teorie příjemná. „Máte moc nad svým životem,“ říká vám, „a získali jste právo být šťastní.“

Jestliže se však váš „osud“ obrátí k horšímu, může to ve vás zanechat nejen pocity neštěstí, ale i pocit viny. A také to redukuje Boha na něco jen o málo víc než „kosmický prodejní automat“ – za dobré chování si koupíš radost, za špatné si koupíš bolest – a ze zaslíbení 5. knihy Mojžíšovy se stává „karma“ hinduizmu.

Kniha Jób nesouhlasí s tímto názorem. Na rozdíl od kohokoliv z nás je Jób dokonale

spravedlivý muž. A přesto trpí. A v protikladu ke konvenční moudrosti jeho přátel je Jóbovo utrpení zcela nezasloužené. On vlastně trpí právě proto, že je spravedlivý muž.

Kniha Jób byla napsána proto, aby dala podnět k otázkám – ne aby poskytovala odpovědi. Byla napsána pro ty, kteří si myslí, že rozumějí lidskému utrpení a kteří říkají: „Špatné věci se dějí jen špatným lidem.“ U kolem Jóba je dokázat, že tato schematická odpověď je chybná.

Co se z této knihy mohu naučit?

Jób končí svou poslední promluvu přiznáním se k nevědomosti: „Ano, hlásal jsem, čemu jsem nerozuměl. Jsou to věci pro mě příliš divuplné, které neznám.“ (42,3)

Jakékoliv vysvětlování zla by asi mělo začít tam, kde Jób skončil. Příliš často ostatně zaujímáme postoj Jóbových přátel – poskytujeme okamžité odpovědi, které věci jen zhoršují. Jób nám však připomíná, že nemáme dostatek moudrosti potřebné k tomu, abychom pochopili zlo. Opravdu nevíme, proč se zlé věci dějí dobrým lidem. A těžko doufat, že pochopíme, jakému záměru slouží lidské utrpení.

Nicméně Jób naznačuje některé principy. Neřeší problém zla, ale tyto principy – když se jimi budeme zabývat – nám pomohou „neztratit svou cestu“.

První princip: Bůh má moc. Nepřihodí se nic, aniž by k tomu Bůh dal souhlas. A přestože to problém zla neřeší – vlastně ho ještě zhoršuje – prozrazuje nám to, že všechno, co se nám stane, má nějaký účel, že nejsme pouhými oběťmi chaosu.

Dále kniha Jób objasňuje, že Bůh není původcem zla. Neposkytuje sice žádné reálné vysvětlení existence satana – kdo je, odkud přišel, proč Bůh bere vážně jeho výčitky –, ale objasňuje, že Jób trápí satan, ne Bůh.

Kniha Jób nám dále prozrazuje, že víra není totéž co poslušnost bez otázek. Pro Jóbovy přátele není problém hájit Boha – Jób však jejich argumenty horlivě napadá. Trvá na tom, že to je Bůh, kdo mu činí zlé. Přesto nakonec Bůh říká Jóbovým přátelům: vy „jste o mně nemluvili náležitě jako můj služebník Jób“ (42,8).

Nakonec nám kniha Jób říká, že jediným skutečným řešením jakéhokoli trápení je

Boží přítomnost. Jób ve skutečnosti nikdy nedostal přímou odpověď na svou otázku; nikdy se nedozvěděl, proč musel projít takovým utrpením. Ale nakonec je spokojený: vidí Boha a to mu stačí (42,5).

Slova, která potřebujete znát

Behemót: doslova „zvíře“. Někteří se domnívají, že obluda zde popisovaná (40,15-24) je ve skutečnosti hroch! Apokryfní kniha 2. Ezdrášova činí z behemóta „manžela“ livjátana.

Livjátan: velká mořská obluda. Zatímco se zdá, že Jób 41 poukazuje na krokodýla, většina odborníků se přiklání k významu ze starověkého mýtu Blízkého východu: „drak chaosu“, který se staví proti veškerému dobru.

Satan: titul, doslovný význam „ten, který odporuje zákonu“ nebo „protivník“. V knize Jób je čímsi jako žalobcem, který pro věruje věrnost Božích dětí. Jiné části Bible tuto jeho roli zvýrazňují; je to stvořená bytost, která vede vzpouru proti Bohu.

Šeól: starší verze Bible ho překládaly jako „peklo“. Lepší překlad je „hrob“.

Ús: místo na východ od Palestiny, snad část pouště v Arábii.

Vykupitel: jeden ze způsobů překladu hebrejského *ga'al* – doslova: „ten, kdo kupuje nazpět“. Někdy překládáno jako „blízký příbuzný“, *ga'al* by byl váš nejbližší mužský příbuzný – ten, ke kterému jste se obraceli v dobách problémů. Pokud jste byli například zadluženi, on vás vyplatil. A kdyby vás někdo zavraždil, jeho úkolem by bylo najít viníka, dohlédnout na to, že rozsudek byl vykonán, a zaplatit vaši rodinu.

V knize Jób najdete:

- Hospodin se satana zeptal: „Zdalipak sis všiml mého služebníka Jóba? Nemá na zemi sobě rovného. Je to muž bezúhonný a přímý, bojí se Boha a vystříhá se zlého.“ (1,8)
- A (Jób) pravil: „Z života své matky jsem vyšel nahý, nahý se tam vrátím. Hospodin dal, Hospodin vzal; jméno Hospodino buď požehnáno.“ (1,21)
- Člověk narozený z ženy má krátký věk, avšak nepokoje do sytosti. Jako květ

vzejde a zvadne, prchá jako stín a neobstojí. (14,1-2)

- Já vím, že můj Vykupitel je živ a jako poslední se postaví nad prachem. A kdyby mi i kůži sedřeli, ač zbaven masa, užřím Boha. (19,25-26)
- Na to odpověděl Jóbovi ze smršťe Hospodin slovy: „Kdo to zatemňuje úradek Boží neuváženými slovy? Nuže, opásej si bedra jako muž, budu se tě ptát a poučíš mě. Kde jsi byl, když jsem zakládal zemi? Pověz, víš-li něco rozumného o tom.“ (38,1-4)

Jak číst knihu Jób?

Kapitoly 1-2

Satan se ptá na Jóbovy pohnutky ke službě Bohu; Bůh dovoluje, aby byl Jób zkoušen tak, že nejprve ztratí své děti a všechnu svůj majetek, a pak tím, že ztratí své zdraví.

Všimni si autorovy dvojznačnosti v tom, kdo nese vinu za Jóbovu situaci.

Kapitoly 3-31

Jóbovi tři přátelé se snaží Jóba „utěšit“ tím, že mu „vytýkají“: určitě udělal něco, čím si zasloužil to všechno, co se mu stalo. A Jób reaguje na každou promluvu – obšírně a se zlostí.

Všimni si změny Jóbovy nálady z žalu na zlost. Začíná nářkem na své neštěstí; končí tím, že přednáší svou soudní při-proti Bohu!

Kapitoly 32-37

Rozzloben Jóbovou vzdorovitostí zasahuje čtvrtý „přítel“. „Utrpení je dobré,“ říká, „protože učí pokoře.“

Všimni si Eliášovy řeči – je překvapivě rozvláčná a opakuje se – někteří odborníci se domnívají, že jejím hlavním účelem je zvýšit nejistotu čtenáře v očekávání, že uvidí, co Bůh učiní!

Kapitoly 38-41

Bůh se zjevuje Jóbovi a ptá se, jak dobře rozumí stvoření.

Všimni si Jóbovy odpovědi Bohu (40,3-5; 42,1-6).

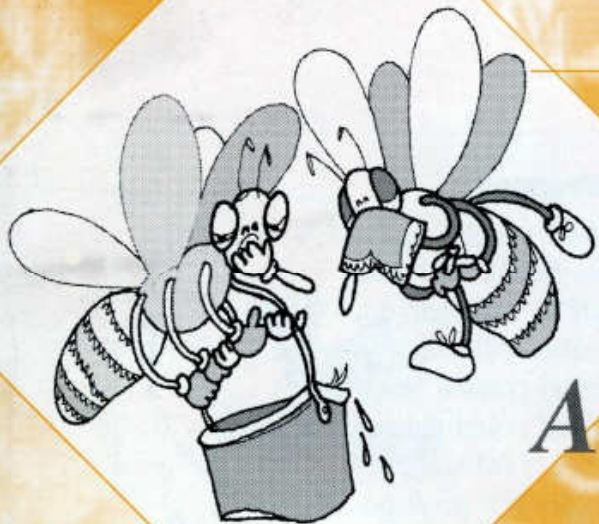
Kapitola 42

Bůh obnovuje Jóbův majetek.

Všimni si Božího obvinění Jóbových přátel.

FOTO ARCHIV

VČELA – VZOR PÍLE A DŮVOD OBDIVU

V nejstarším známém překladu Starého zákona do řečtiny – Septuagintě, je v knize Přísloví uveden verš o včele, který ve známých hebrejských rukopisech chybí: „Jdi ke včele a uč se z její píce, jak vážně koná své dílo, jehož výtěžku užívají králové i prostí lidé ke zdraví. Je žádaná a vážená všemi, ačkoli je malé tělesné síly, prokazuje poctu moudrosti.“

Včelky jsou velmi užitečným hmyzem. Sbírají sladký nektar z květů a zpracovávají jej na med, který je velmi prospěšný nejen včelám, ale také lidem.

Výroba medu je pro včely velmi nádhavá. Vyrobit 1 kg tohoto vzácného produktu, to pro včely znamená uskutečnit asi 50 tisíc letů. Jestliže víme, že včela při každém letu navštíví asi 1000 květů, pak pro výrobu 1 kg medu musí včely navštívit více než 50 milionů květů. Připomeňme, že za slunečného dne uskuteční jedna včela takových cest asi 10. Velké úly mívají až 80 000 dělnic a ročně spotřebují až 225 kg medu. Přebytek medu uskladňují do zásoby.

Člověk vždy obdivoval píli včel. Jistě znáte přísloví: „Je pilný jako včelička.“ Píle včely má však negativní vliv na délku jejího života. Zatímco včely-matky se dožívají 3 až 4 let, včelky-dělnice se brzy upracují. V letním období žije včelka tři až šest týdnů, zatímco přes zimní období žije pět až sedm měsíců. Včely při sběru sladkého nektaru z kalíšků květů současně květy opylují a podporují tak bohatou úrodu. Pyl, který ulpí na těle včel, je rovněž stírán a dostává se do medu přímo s nektarem. Pyl je nezbytnou složkou potravy plodu a mladých včel. Roční spotřeba pylu jedním včelstvem se odhaduje na 30-40 kg. Dále včelky vyrábí mateří kašičku, kte-

rou krmí budoucí královny. V těle včel se také vytváří včelí vosk, ze kterého včelky tvoří své pláсты. Tento vosk je také důležitým materiálem pro člověka.

Včelí dorozumívání

Karl von Frisch, nositel Nobelovy ceny (1973), byl rakouský badatel, který po padesáti letech pilných výzkumů přivedl na světlo světa řadu poznatků o tom, jak se včely dorozumívají, jak vidí svět, který je obklopuje, a jak se v něm orientují. Výzkoumal mnohé o jejich navigaci i o choreografické řeči.

Včely se zásadně neřídí podle nějakých zřetelných předmětů na horizontu, ale mají astronomickou orientaci. Obloha může být zcela pokryta mraky, a včely stejně přesně vědí, v kterém místě je slunce. Včela má zcela jinak uspořádanou stavbu oka než např. člověk. Ze všech světelných paprsků rozptýlených po obloze zachycuje pouze paprsky polarizované v určitých směrech. Proto dobře ví – i když je zataženo, za kterým mrakem je ukryto slunce. (Právě poloha slunce je pro orientaci včely velmi důležitá.)

Jak včela pozná, kde je rozkvetlá louka nebo sad? Každý úl nejprve vysílá průzkumné včely – létavky, které létají v širokém okolí v okruhu pěti kilometrů od úlu a hledají nové zdroje. Když je objeví,

Vyrobit 1 kg medu, to pro včely znamená uskutečnit asi 50 tisíc letů. Jestliže víme, že včela při každém letu navštíví asi 1000 květů, pak pro výrobu 1 kg medu musí včely navštívit více než 50 milionů květů.

nasbírají vzorky nektaru a vrátí se s ním do úlu. Zde tuto sladkou šťávu rozdělí jiným dělnicím a v krátké chvíli je touto zprávou vzrušen celý úl. A nyní začíná jeden z nejtajemnějších úseků chování včel. Včelka létavice se začne na plástu nezvykle kroutit a pobíhat. Ostatní včely se shromáždí kolem ní a začnou ji pozorovat. Sledováním opakovaného tance dostanou včely všechny potřebné informace o medonosných rostlinách, z kterých včelka létavka donesla vzorek nektaru na ochutnání.

Není-li nektarový zdroj vzdálen více než 50 m od úlu, tančí včela v kruhu. Běží napravo jako po viditelné kružnici, doběhne až na místo, kde začala, obrátí se a stejnou cestou běží zpět. Tak to několikrát opakuje. Včely chvíli přihlížejí a po chvíli ji následují v tanci a dotýkají se tykadly jejího zadečku. Tanec je stále prudší, až tančící včela vyletí česnem z úlu a letí tam, odkud přinesla nektar. Za ní letí všechny včely, které ji v úlu sledovaly a ochutnaly donesenou sladinu. I kdyby je však nevedla, zdroj by zcela bezpečně našly, neboť tancem jim létavka oznámila: Našla jsem hojnost potravy nedaleko úlu. Tanec ovšem nevyjadřuje, na kterém místě a v jaké vzdálenosti od úlu se přesně nachází. Tyto údaje poskytuje vůně květů, kterou přinesla zpravodajka na zadečku, což vysvětluje, proč se ho její družky dotýkají.

Podstatně více informací předává létavka zpravodajka takovým tancem, při kterém „za chůze“ po plástu natřásá zadečkem. Tento tanec včelka provádí, když je zdroj nektaru vzdálen od úlu více než 50 m. V tomto případě se zpravodajka začne pohybovat po plástu v podobě osmičky.

Chodí stále dokola se zástupem dělnic za sebou. Osa osmičky má vždy určitý směr, závislý na denní době a umístění pole květů. Směr, ve kterém se pohybuje, má určitý vztah ke slunci a směru pole od úlu. Kdybychom změřili úhel mezi osou osmičky a sluncem, zjistili bychom přesný směr, odkud byla přinesena sladká šťáva. Vlastně by stačilo zaměřit jedno pomyslné rameno úhlu ke slunci – a druhé by nám ukázalo příslušný směr.

Včelí plást – vzor úspornosti a přesnosti

Včelí plást je stavba z včelího vosku, složená ze dvou vrstev buněk ve formě šestibokých nádob, které se navzájem dotýkají dnem. Plást vyrábějí dělnice, a to tak, že vosk, který vylučují potními žlázami na bříšku, zpracovávají svými nohama do stěn komůrek plástve. Tyto komůrky jsou šestiboké. Včelky tím řeší první poměrně složitý matematický příklad: Do daného prostoru vtěsnat co největší počet buněk přesného objemu s minimální spotřebou vosku. A správné řešení příkladu – to jsou právě pravidelné šestiboké komůrky. Toto uspořádání je nejen prostorově nejhospodárnější a má nejmenší hmotnost, ale je také nejpevnější.

Uspořádání včelího plástu neušlo pozornosti odborníků, kteří se zabývají stavbou obilninových sil. Svými konstrukcemi začali napodobovat včelí plást a zjistili, že při takové stavbě se spotřebuje až o 30 % méně betonu než na sila obvyklého typu.

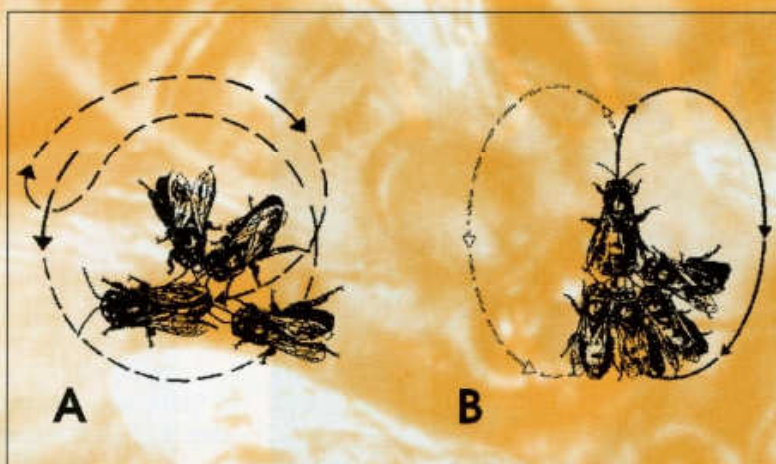
Druhý matematický příklad, který včelka rovněž mistrně řeší, je mnohem obtížnější. V každém plástu jsou proti sobě dvě vrstvy buněk, které se dotýkají dnem. Dna nejsou plochá jako u hrnců, ale jsou vytvořena ze tří kosočtverců, které na konci komůrky vytvářejí něco jako pravidelný trojboký jehlan.

Známý francouzský fyzik a přírodovědec R. A. F. Réaumur si dal tu práci a změřil tupé úhly těchto tří shodných kosočtverců tvořících pyramidu dna buňky. Úhly měřily $109^{\circ}28'$, ostré potom $70^{\circ}32'$. (Ke stejným výsledkům dospěl empirickým měřením také přírodovědec Meraldi.)

Réaumur však navíc požádal vysokoškolského profesora matematiky, profesora Königa, o vyřešení následujícího matematického příkladu: Je dána šestiboká nádoba, jejíž dno tvoří trojboký jehlan o třech shodných kosočtvercích. Jaký musí být jejich tupý úhel, aby nádoba měla minimální povrch a maximální objem? Profesor König za pomoci logaritmických tabulek vypočetl tento úhel na $109^{\circ}26'$. Zcela nepatrný rozdíl mezi teoretickým výpoč-

Uspořádání včelího plástu neušlo pozornosti odborníků, kteří se zabývají stavbou obilninových sil. Svými konstrukcemi začali napodobovat včelí plást a zjistili, že při takové stavbě se spotřebuje až o 30 % méně betonu než na sila obvyklého typu.

„Sdělení“ včely – létavky o směru a vzdálenosti pole květů.

A – nektarový zdroj je vzdálen do 50 m od úlu

B – nektarový zdroj je vzdálen více než 50 m od úlu

tem a praktikou včely, vidíte. Ale přece jen rozdíl... Kdo má pravdu? Bystrý matematik, nebo včela?

Jiný vědec, skotský matematik a univerzitní profesor v Aberdeenu, Colin MacLaurin, nechtěl věřit, že by se včelka mylila. Dal se sám do počítání. Dospěl však k témuž výsledku jako profesor König.

Ve stejné době ztroskotala u skotského pobřeží anglická loď. V mlze narazila na

skálu, která byla zakreslena v každé námořní mapě. Kapitán a mužstvo se zachránili, ale loď s nákladem klesla ke dnu. Společnost, která loď vlastnila, podala na kapitána žalobu, že svou nedbalostí zavinil společnosti velkou ztrátu. Kapitán se u soudu obhajoval, že jeho výpočty kurzu lodi byly zcela správné. To doložil i kapitánským deníkem, který se mu podařilo zachránit. Soud požádal o vědeckou expertizu, která potvrdila, že kapitánův výpočet zeměpisné šířky a délky podle platných logaritmických tabulek byl zcela bezchybný. Jak to, že loď narazila na skálu, které se měla podle výpočtů vyhnout? Důkladným prověřením se zjistilo, že chyba byla v tištěném exempláři logaritmu. Šlo o chybu tisku v mantisovém čísle, které právě pro svůj výpočet použil kapitán. O soudním procesu se shodou okolností dozvěděl i profesor MacLaurin a okamžitě si uvědomil, že stejná chyba se mohla vyskytnout při výpočtu tupého úhlu kosočtverce uzavírajícího šestibokou nádobu. Okamžitě si opatřil opravené vydání logaritmických tabulek a Réaumurovou úlohu přepočítal. Výsledek – $109^{\circ}28'$ – potvrdil, že se nemýlila včelka, ale učenci s logaritmy.

Včela je vybavena úžasnými schopnostmi. Přikryjme ji sklenicí obrácenou dnem vzhůru a sklenici podložme na jedné straně tužkou. Včelku vůbec nenapadne vyletět touto skulinou ven, ale donekonečna poleze po stěně sklenice nahoru a dolů. Na druhé straně pochopí od své družky, kam má přesně letět, aby našla květy s nektarem. První situace je pro ni nová a nedokáže si s ní poradit, protože není inteligentní. Naopak v druhém případě je její jednání předem určeno daným instinktem.

Kdo však posoudí, co je obdivuhodnější? Chápání, rozum a důvtip, nebo „životní pravidla“, jež dal Bůh každému tvorů v dědičné složce chromozomů na jeho životní pouti, aby byl dobře připraven pro život?

Vydavatelství Advent-Orion nabízí:

Blahoslav Balcar

Tajemství života

Kniha o zázračném světě kolem nás

Kniha poutavým způsobem poodhaluje mnohá neviditelná tajemství, která jsou spjata s existencí naší planety, člověka i přírody. Na jejích stránkách zjistíte, že nepatrná buňka je vlastně nepochopitelně složitou továrnou, dozvíte se mnohé o instinktivním jednání zástupců živočišné říše – počínaje nepatrným mravencem a konče obrovitou velrybou. Zjistíte také, že řadu lidských vynálezů nelze považovat výhradně za projev lidského rozumu.

Kniha ve svém celku, a zejména v závěrečných kapitolách vám pomůže najít cestu k pochopení smyslu života i k odhalení tajemství smrti. Je doplněna 130 ilustracemi a několika desítkami barevných fotografií.

Váz., formát 17 x 25 cm, 288 str., předpokl. cena 148,- Kč.

ING. BLAHOŠLAV BALCAR
(Z KNIHY „Tajemství života“)

KDYŽ

BIBLE

MLČÍ

Jsem velice vděčný těm, kdo vynalezli telefonní seznam. Připouštím, že to není zrovna čtení na dobrou noc. Obsah je trochu nesourodý, při čtení mám velké potíže udržet pozornost. Nicméně je to v životě jedno z mála míst, kde můžete získat jednoznačnou odpověď.

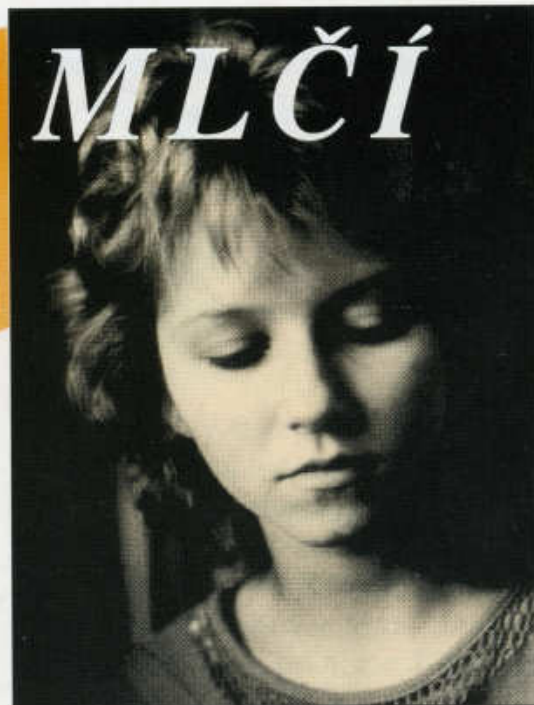

Foto T. FUCELA

Když se na něco zeptáte právníka, nakonec zjistíte, že vám nikdy neodpoví přímo. Uslyšíte spíše: „Je pravda, že..., ale na druhé straně...“

Nebo se zkuste zeptat daňového poradce, který poskytuje určité informace o daních. I tito lidé mnohdy přiznávají, že často na vaše otázky nemají jednoznačnou odpověď.

V telefonním seznamu však nikdy nečtete: „Je pravda, že telefonní číslo může být následující, ale na druhé straně může být i takové a takové.“

Podobné je to, když zavoláte na informace o telefonních číslech. Ani tam vám operátorka neřekne: „Nejsem si jista, jaké je vámi požadované telefonní číslo. Jaké číslo byste chtěl, aby to bylo?“

Jisté odpovědi – někdy

Ve světě plném nejistoty a morálního relativizmu dává telefonní seznam přesné odpovědi a poskytuje jistotu. Říká mi to, co chci vědět – pokud ovšem pokládám správné otázky.

To platí také o Bibli. Pokud se ptám, co je správné a co je špatné, nebo jestliže chci vědět, jak žít „dobrý život“, nemusím naslouchat názorům zástupu „odborníků“.

Tak jak je řečeno v 2 Tim 3,16.17, my můžeme přijít k Bibli, která je dobrá „k učení, k usvědčování, k nápravě, k výchově ve spravedlnosti.“ Je to tedy stejné jako s telefonním seznamem, i Bible nám poskytuje informace, které potřebujeme...

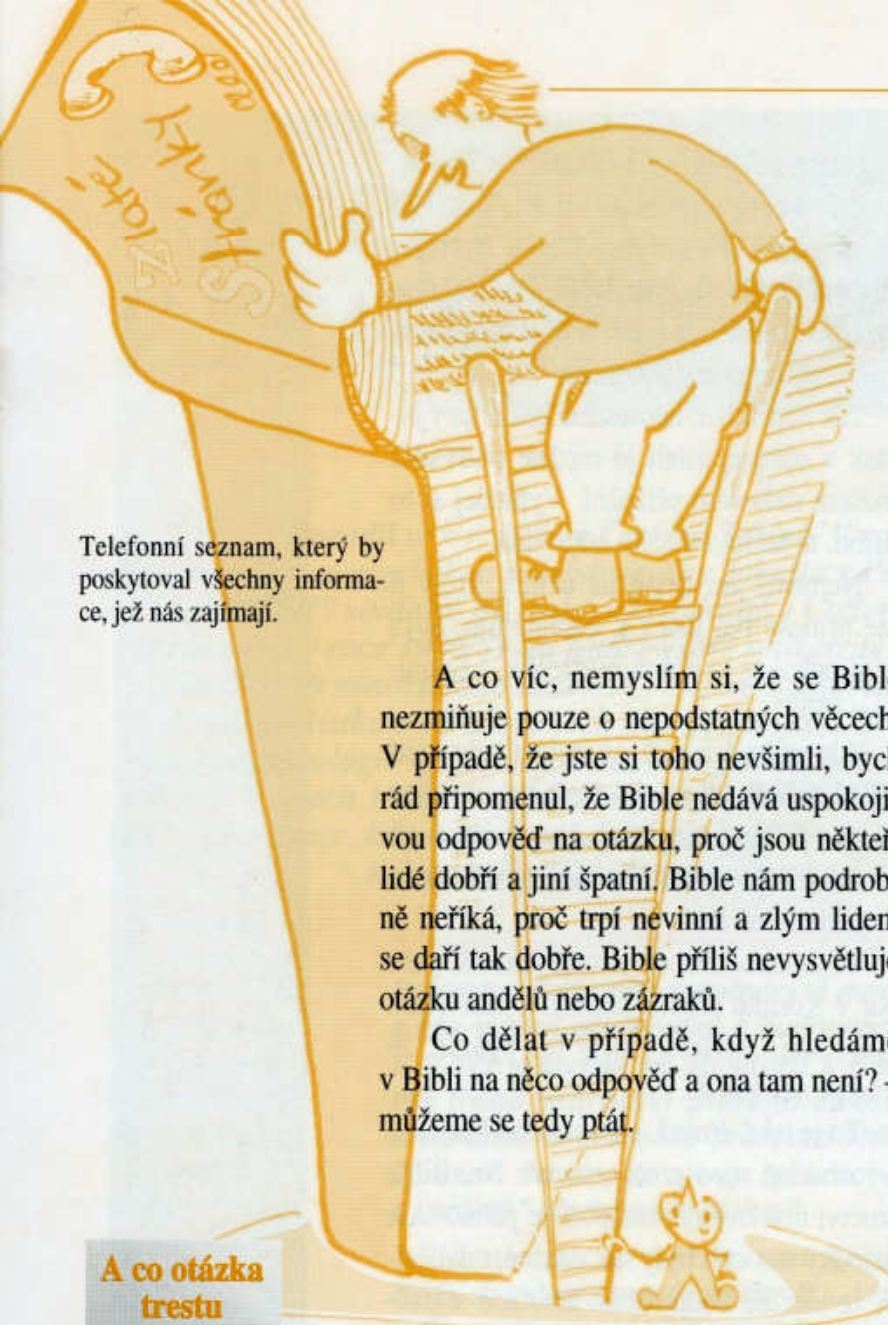
Ale jen tehdy, pokud klademe správné otázky.

Problém spočívá v tom, že existují určité otázky, na které Bible neodpovídá. A jsou dokonce i otázky, které Bible vůbec neklade!

Jednou se mne kdosi zeptal, co Bible říká o dinosaurech. Moje odpověď byla krátká a věcná: „Nic“. Protože, jednoduše řečeno, Bible se o dinosaurech nezmiňuje jediným slovem.

Není to ale jediné téma, o kterém Bible mlčí. Bible mi také neříká, jak to udělat, abych zhubl o 10 kilo, které nutně potřebuji „shodit“, aby se na mne můj doktor přestal dívat vyčítavě. Bible mi nepomůže v tom, jakou značku auta bych si měl koupit ani jak se připravit pro důchodový věk. Bible mi neporadí ani v otázce, jaká vázanka se nejlépe hodí k jediné čisté košili, kterou mám. Bible mi moc nepomůže, pokud ji považuji za knihu typu „udělej si sám“.

Bylo by jistě krásné, kdyby nám telefonní seznam řekl všechno, co by se nám mohlo hodit. Spolu s vaším jménem, adresou a telefonním číslem by zde mohly být informace o tom, jak nalézt váš dům a jaká je vaše oblíbená zmrzlina, informace o vaší finanční situaci, koníčcích, náboženské orientaci... To by ale žel udělalo z telefonního seznamu knihu, která by byla tak objemná, že byste ji museli nechávat v garáži! Podobné je tomu i s Bibli.

Telefonní seznam, který by poskytoval všechny informace, jež nás zajímají.

A co víc, nemyslím si, že se Bible nezmiňuje pouze o nepodstatných věcech. V případě, že jste si toho nevšimli, bych rád připomenul, že Bible nedává uspokojivou odpověď na otázku, proč jsou někteří lidé dobří a jiní špatní. Bible nám podrobně neříká, proč trpí nevinní a zlým lidem se daří tak dobře. Bible příliš nevysvětluje otázku andělů nebo zázraků.

Co dělat v případě, když hledáme v Bibli na něco odpověď a ona tam není? – můžeme se tedy ptát.

A co otázka trestu smrti? Nebo potrat? Nebo problém eutanazie, sociální reformy nebo jaderných zbraní? Znamená to, že když o těchto otázkách Bible přímo nemluví, že nás Bůh nechal bez odpovědi? Ne.

Jsem přesvědčen, že Bible nám říká jen to, co potřebujeme vědět. Pokud v Bibli něco není, pak jsou to informace, které pro svůj smysluplný život vlastně nepotřebujeme.

Vrátím se ještě jednou k telefonnímu seznamu. Bylo by jistě krásné, kdyby nám telefonní seznam řekl všechno, co by se nám mohlo hodit. Spolu s vaším jménem, adresou a telefonním číslem by zde mohly být informace o tom, jak nalézt váš dům a jaká je vaše oblíbená zmrzlina. Navíc by se mohly připojit informace o vaší finanční situaci, koníčcích, náboženské orientaci a vašich názorech na to, jak by se mělo postupovat při snižování rozpočtového deficitu. Tak by vznikl telefonní seznam, který by byl větší pomocí a byl i zajímavější než ten současný.

To by ale žel udělalo z telefonního seznamu knihu, která by byla tak objemná, že byste ji museli nechávat v garáži!

To je také důvod, proč firma, která vydává telefonní seznamy, do nich zahrnuje pouze informace, o kterých se domnívá, že je zcela jistě potřebujeme znát – není zde místo pro něco dalšího.

Podobně je tomu i s Bibli. Neexistuje na světě způsob, jak by nám mohla sdělit všechno, co bychom chtěli vědět. Proto to Bible neříká. Je samozřejmé, že bych rád věděl, kterou barvou je nejlepší vymalovat mou kuchyň. Ale (promiňte trochu nadsázky) důsledky, které může přinést špatně vybraná barva, nejsou dostatečně velkým důvodem, aby Bůh vložil „Příručku pro malování domácností“ hned za 5. knihu Mojžíšovu.

Z tohoto důvodu nám Bible nemůže sdělit vše, co bychom rádi věděli, dokonce ani o Bohu ne! A tak i když bych rád přesně věděl, jak například Bůh může odpovědět na miliony modliteb, které se vzájemně vylučují, to, co opravdu potřebuji vědět, je, že bych se měl modlit.

Nebo jiný příklad – otázka otroctví. Téměř sto let američtí a britští křesťané zápasili s otázkou, co Bible o tomto tématu říká. To, co učinilo tento zápas tak těžký, byly sobecké zájmy a hrabivost. Ale přinejmenším část problému byla dána tím, že se zdá, že Bible na tuto věc nemá jasnou odpověď. Navíc texty, které hovoří jasně, mluví ve prospěch otroctví. Většina z nás by neměla žádné problémy odpovědět na tyto otázky. Ale co otázka trestu smrti? Nebo potrat? Nebo problém eutanazie, sociální reformy nebo jaderných zbraní? Znamená to, že když o těchto otázkách Bible přímo nemluví, že nás Bůh nechal bez odpovědi?

Ne.

To proto, že ačkoli se zdá, že Bible o těchto otázkách mlčí, Bůh o tom přesto mluví. V 1 Kor 13 nám Bůh ukazuje způsob, jak můžeme v kterékoli otázce poznat jeho vůli. Tento způsob a test je láska.

Dívej se na výsledky

Když mluvíme o Pavlově listu do Korintu, je dobré uvést něco z dobového pozadí. Víme, že sbor v Korintu praktikoval něco, co se nazývalo „dar jazyků“. Doposud není jisté, co tímto „darem“ mohlo být.

Někteří lidé říkají, že Korintští mluvili skutečnými, lidskými jazyky, které se naučili při svých cestách, a problém spočíval ve zmatku, který to ve sboru vyvolávalo.

Jiní tvrdí, že mluvili skutečnými, lidskými jazyky, které je naučil Duch svatý, a jejich problémem byla pýcha.

Další lidé zastávají názor, že Korintští mumlali v neznámém jazyku, a jestli tento dar dostali od Boha nebo od satana, nebo jestli to byl výsledek hypnózy, to jsou už jen dohady.

Jasným faktem zůstává, že nikdo nemohl souhlasit s tím, co se v Korintu odehrávalo – ani samotní Korintští! Navíc se zdá, že jim Bible moc nepomohla v určení cesty, kterou by se měli vydat.

Kdybyste se octli na místě apoštola Pavla, co byste řekli?

Pavel citoval Ježíšova slova, která najdeme v Mt 7,16: „Po jejich ovoci je poznáte.“

Korintští potřebovali vidět výsledky toho, co dělali. Jestliže byly výsledky dobré, pak v tom měli pokračovat. Pokud to v nich vzbuzovalo větší lásku, bylo Boží vůlí, aby to dělali i nadále.

Pokud ale jejich jednání přinášelo špatné ovoce, měli s tím přestat. Pokud to v nich vzbuzovalo závist, vychloubání, aroganci, nemravnost, podrážděnost a zlobu, pak si Bůh nepřál, aby tak jednali i nadále.

Pavlova rada nebyla adresována jen do Korintu, je to velmi dobrá rada i pro současnost. Často jedním z nejlepších způsobů, jak poznat Boží vůli, je podívat se na výsledky našeho jednání. Jestliže je „ovoce“ dobré, strom je dobrý – tedy ať roste dál. Jestliže je ale ovoce špatné, i strom je špatný, a pak je třeba ho pokácet.

Nezapomeňme, že nemusíme vždy čekat na ovoce, abychom viděli, jestli je strom špatný. První věc, kterou bychom měli udělat, je otevřít Bibli. Jestliže tam můžeme nalézt odpověď, pak je vše jasné a naše otázka je zodpovězena!

Tak například, nemusíme čekat na výsledek v otázce, zdali je možné podvádět v našem daňovém přiznání. Vyhledej si to v Bibli, ta na tuto otázku odpovídá.

Nemusíš ani čekat na užitek, který ti jistě přinese tvá láska k nepřátelům, abys zjistil, zdali je to dobrá myšlenka. I to najdeš v Bibli!

Ale pokud nemůžeš nalézt odpověď v Bibli, zjisti, jaké jsou důsledky. Jestliže nejsou výsledky patrné, znovu zhodnoť celou situaci. To by ti mělo dát odpověď, kterou potřebuješ znát.

Mimochodem, to je také důvod, proč sbor v Korintu zřejmě skončil s mluvením v jazycích. Výsledky byly tak špatné, že tento projev zanikl.

To je také důvod, proč mnoho křesťanů se rozhodně staví proti otroctví. Ne, Bible otroctví neodsuzuje, alespoň ne přímo. Ale následky otroctví byly tak strašné, tak děsivé, že všichni zodpovědní křesťané si uvědomují, že tato věc musí přestat.

Takto je nutné postupovat, ať už hovoříme o trestu smrti, potratu, sociální reformě, jaderných zbraních, nebo o některém z tisíců jiných problémů. Všechny tyto otázky nakonec přinášejí své ovoce. Bůh od nás očekává, že toto ovoce budeme pozorovat – přemýšlet nad výsledky – abychom zjistili, co je nejlepší.

Bůh nám zaslíbil svou pomoc, když tak budeme jednat. Zaslíbil, že nám dá jasnou mysl, trpělivost a vedení, které potřebujeme, abychom celou věc plně pochopili.

Stejně jako telefonní seznam, ani Bible nemůže mít odpověď na všechny otázky. Ale umožňuje nám navázat kontakt s Tím, kdo tyto odpovědi má.

GREG BROTHERS

Pokud nemůžeš nalézt odpověď v Bibli, zjisti, jaké jsou důsledky. To by ti mělo dát odpověď, kterou potřebuješ znát. Často jedním z nejlepších způsobů, jak poznat Boží vůli, je podívat se na výsledky našeho jednání. Jestliže je „ovoce“ dobré, strom je dobrý – tedy ať roste dál. Jestliže je ale ovoce špatné, i strom je špatný, a pak je třeba ho pokácet.

PROROCTVÍ JSOU SVĚTLEM V TEMNOTĚ

ThDr. Jiří Moskala.

Narodil se v r. 1952 v Českém Těšíně. V r. 1979 absolvoval Komenského evangelickou bohosloveckou fakultu v Praze. Ve školním roce 1976/77 studoval na teologické fakultě v Collonges sous Salève (Francie) a v roce 1980/81 na Andrewsově univerzitě v USA. V letech 1979-1989 působil jako kazatel CASD ve Vojkovicích, Kaňovicích, Frýdku-Místku a Hrušovaněch nad Jevišovkou. V roce 1990 získal doktorát teologie na Komenského evangelické bohoslovecké fakultě v Praze. V letech 1990-1993 působil jako ředitel Teologického semináře CASD v Praze, kde v současné době přednáší Starý zákon a systematickou teologii. Je ženatý, otcem tří dcer a dvou synů.

FOTO ARCHIV

Smyslem proroctví je probudit lidi, obnovit jejich věrý vztah k Bohu, oživit jejich svědomí a vyburcovat je k činu. Prorok svým jednáním často šokuje a provokuje. Je pro lidi živým znamením, aby jednali správně.

Proroctví. Pod tímto termínem si mnozí z nás vybaví předpovědi o budoucnosti. Když je termín ve spojitosti s Bibli, tak třeba proroctví Starého zákona o narození Krista nebo proroctví knihy Zjevení. Co si pod slovy „proroctví“ a „prorok“ představuje teolog?

Ve starozákonní době byl prorok označován za vidoucího, tedy za člověka, který viděl do situace a potřeb své doby, okolo sebe a do budoucnosti lépe než kdokoli jiný, protože se na vše díval očima víry. Měl vhled do věcí, protože mu Bůh ukazoval, jaká je skutečnost. Byl to člověk, který rozuměl své době a viděl ji z Boží perspektivy. Byl zároveň autoritativním Božím mluvčím. Přijímal Boží řeč a pak ji zvěstoval dál s velkou naléhavostí, vážností a důrazem, aby se Boží lid (proroci byli posíláni zvláště k němu) mohl správně orientovat v konkrétní situaci. Prorok burcoval lid k následování Boží vůle a často vedl k pokání i krále. Povzbuzoval a varoval. Odhaloval pohnutky lidí a volal k opravdovému návratu k Hospodinu.

Prorok byl muž činu. Uváděl věci do chodu, aby se daly do pohybu správným směrem. Ukazoval, co dělat, a vyzýval, aby lidé konali své skutky ze správných motivů. Kromě toho jsou proroci také lidé, kteří předpovídají budoucí události, ať už

blízké, nebo vzdálené. To však není vždy jejich hlavním posláním.

Je v Bibli mnoho proroctví? Jaký je vlastně jejich smysl?

V Bibli máme 17 prorockých knih. Kromě toho existují kratší oddíly nebo celé kapitoly v jiných biblických knihách, které se týkají proroctví. To znamená, že více než čtvrtina Bible se nějak týká proroctví. To je významný fakt. Navíc prorok je ten, kdo se dívá na dějiny z Božího pohledu, hodnotí je podle toho, jestli dotyčný člověk nebo národ byl či nebyl věrný Hospodinu, zdali dbal nebo nedbal na jeho slovo. Proto jsou v hebrejském kánonu i některé dějinné knihy zařazeny mezi prorocké spisy.

Smyslem proroctví je probudit lidi, obnovit jejich věrý vztah k Bohu, oživit jejich svědomí a vyburcovat je k činu. Prorok svým jednáním často šokuje a provokuje. Je pro lidi živým znamením, aby jednali správně.

V Bibli jsou různá proroctví: o městech, národech, Mesiáši, církvi, o době konce atd. Už reformátoři poznali, že je třeba nejen ukazovat na Krista, ale že je nutné také demaskovat Antikrista (toho, kdo se staví proti Kristu nebo na jeho místo, kdo bojuje proti jeho lidu a jeho zákonu). Proto se v prorocké literatuře odhaluje nejen evangelium, ale i jeho padělek, uka-

zuje se nejen na Boha, ale i na protikristovské mocnosti, které se stavějí proti Bohu. Proroctví jsou světlem v temnotě, aby nám ještě lépe zazářil Kristus, který je jádrem každého proroctví, které se vztahuje na naši křesťanskou éru.

Jakým způsobem může prostý člověk pochopit, o čem přesně mluví proroctví, která nachází v Bibli?

Je třeba studovat Bibli velmi pozorně a být vždy ochoten korigovat své názory. Není nic horšího než si myslet, že jsem vlastníkem pravdy. Jen Pravda, Pán Ježíš, nás může mít. My poznáváme jen z částky.

Proroky můžeme pochopit jen tehdy, když je zasadíme do doby, v níž žili a působili. Důležitým úkolem při výkladu proroctví je tedy nejprve odhalit dějinné pozadí prorockého slova a pak je teprve vysvětlovat.

Náš výklad musí vycházet z biblického textu a musí souznít s autorovým záměrem. Musí být v souladu s výkladovými exegetickými a hermeneutickými pravidly. Jinak bychom mohli být při vysvětlování velmi snadno zavedeni a vymysleli bychom si třeba něco svérázného. Naše interpretace by pak byla eisegézí (vkládáním vlastních myšlenek do biblického textu), a nikoliv exegezí (správným výkladem textu).

Jak se můžeme přesvědčit, že to nebo ono proroctví (třeba Starého zákona) se naplnilo nebo nenaplnilo?

Ježíš Kristus v evangeliu podle Jana podává dobré výkladové pravidlo: „Řekl jsem vám to nyní předem, abyste potom, až se to stane, uvěřili.“ Porovnáme-li různé prorocké výpovědi s dějinami, můžeme pak zpětně vidět, zda se naplnila, nebo ne.

Dám ti docela jednoduchý klíč k rozpoznání, zda je výklad prorockého slova správný či nikoliv. Řádná interpretace nesmí být vytržena ze souvislosti biblického svědectví, musí odpovídat záměru pisatele a musí nás přivést blíž k Ježíši Kristu. Takový výklad nás vede k pokání a k vědomí závislosti na Bohu. Bible je knihou o spasení. Jestliže je nějaký výklad politicko-kocentrický a ne kristocentrický, můžeš si být jist, že se jedná o falešnou interpretaci. Proroctví, která se týkají budoucnosti, musíme zkoumat zvláště důkladně, aby se nestalo, že by naše přání nebo náš pohled

či předporozumění bylo otcem myšlenky. Jestliže je ústřední postavou našeho výkladu Kristus a církev je viděna jako Boží Izrael, pak jsme na správné stopě.

Musí se vždy každé proroctví splnit?

Ne, nemusí, i když je vážně míněno. Některá proroctví jsou totiž podmíněná.

Jak se dá poznat, které proroctví je podmíněné a které nikoliv?

Často to řekne samotný text. Pravidlo je, že apokalyptická proroctví jsou nepodmíněná, zatímco proroctví neapokalyptická jsou podmíněná. Jednoduše řečeno, každé proroctví, které v sobě zahrnuje nějakou možnou reakci člověka, skupiny lidí nebo národa, je podmíněné. Např. Jonáš kázal v Ninive: „Za čtyřicet dní padne Ninive.“ Přestože se to nestalo, byl pravým prorokem. Jak to? I když v jeho krátkém kázání nezazněla žádná podmíněnost oznámené zkázy, samotná skutečnost, že kázání je zvěstováno, má vyburcovat lid k obrácení. A protože Ninivští pokání skutečně činili, soud na ně v té době nepřišel. To, co garantuje Bůh, je v proroctví vždy nepodmíněné. Na druhé straně všechno to, co předpokládá lidskou reakci, je podmíněné. Vezměme si proroctví o druhém příchodu Pána Ježíše. Samotná událost druhého příchodu je nepodmíněná, protože ji zaručuje Bůh. Ale doba, kdy Ježíš přijde, je podmíněná, protože zahrnuje lidský prvek. Apoštol Petr vysvětluje, že „Pán neotálí splnit svá zaslíbení, jak si to někteří vykládají, nýbrž má s námi trpělivost, protože si nepřeje, aby někdo zahynul, ale chce, aby všichni dospěli k pokání“.

Zmiňuješ se o druhém Kristově příchodu. V této souvislosti však Bible mluví i o tzv. „falešných proročích“...

Ano, Bible varuje před falešnými proroky a nepravými Kristy. Je velmi významné, že když Ježíš předpovídá svůj druhý příchod a uvádí určitá znamení, která budou jeho návratu předcházet, upozorňuje nás nejprve na potřebu dávat si pozor, aby nás nikdo nesvedl, abychom se nedali oklamat „falešnými Kristy“. Že to nebylo plané upozornění, to dnes všichni dobře víme. Vzpomeňme si jen na hromadnou sebevraždu více než 900 příslušníků „Svatyně lidu“ v Guyaně v roce 1978 pod vedením reverenda Jima Jonese. Všichni máme

Všichni máme ještě v čerstvé paměti loňskou katastrofu ve Waco, při níž v plamenech zahynulo 86 členů davidánské sekty spolu se svým „mesiasem“ Davidem Koreshem. Nejnovějším případem hromadné sebevraždy (někteří byli dokonce zavražděni) je událost ze Švýcarska, kde také skončilo svůj život v plamenech několik desítek stoupenců sekty „Rád Chrámu slunce“ včetně jejich velekněze Luca Joureta. Doufám, že se z těchto tragédií lidé poučí.

ještě v čerstvé paměti loňskou katastrofu ve Waco, při níž v plamenech zahynulo 86 členů davidíánské sekty spolu se svým „mesiášem“ Davidem Koreshem. Nejnovějším případem hromadné sebevraždy (někteří byli dokonce zavražděni) je událost ze Švýcarska, kde také skončilo svůj život v plamenech několik desítek stoupenců sekty „Řád Chrámu slunce“ včetně jejich velekněze Luca Joureta. Doufám, že se z těchto tragédií lidé poučí. Je třeba být velmi obezřetný. Problémem však je, že lidé budou pod vlivem těchto špatných zkušeností zřejmě více pochybovat o aktuálnosti druhé prosby Otčenáše: „Přijď království tvé.“ Může se stát, že v mnohých případech se „z vaničky spolu s vodou vylije i dítě“.

Jak je vůbec možné, že za těmito falešnými proroky lidé jdou?

Lidé dychtí po něčem nadpřirozeném. Imponují jim silné osobnosti. Touží znát tajemství budoucnosti. Nechtějí však sami studovat Písmo, aby se přesvědčili, zda to či ono učení odpovídá pravdě. Raději se nechávají vést. Cítí určitou prázdnotu svého života a v těchto různých směrech se jim nabízí něco, co jim slibuje krásnou budoucnost. Tito pseudomesiášové se silnou osobností pak lidi okouzlí a zmanipulují. Jestliže lidé dovolí, aby někdo jiný za ně převzal zodpovědnost a rozhodoval za ně, jestliže nechtějí a odmítají korigovat svou víru nějakým jiným nezávislým zdrojem, jestliže vypnou i tzv. selský rozum, pak to může skončit tragicky.

Myslím si, že v blízké budoucnosti budeme svědky ještě mnoha fanatických, nevyvážených kázání o konci světa a přístup některých rádobyproroků k této otázce přinese hrozné scény. Čím víc se budeme blížit roku 2000, tím budou tyto projevy intenzivnější. Ostatní lidé pak v důsledku toho budou vůči opravdové zvěsti o druhém příchodu Pána Ježíše lhostejní. A o to vlastně vždycky nepříteli spasení šlo. Jestliže se k těmto přepjatým apokalyptickým očekáváním přidají některé falešné informace a spojí se s předsudky, pak asi většina lidí bude i ty křesťany, kteří budou střízlivě vzhlížet k závěru dějin tohoto světa a budou očekávat splnění slibů, které dal o svém druhém příchodu Kristus a které zvěstovali i apoštolové, brát s rezervou.

Moc bych za to nedal, že se jim budou posmívat a budou vystaveni projevům nevole a někde možná i nenávisti. Je třeba tedy správně hodnotit různé projevy, abychom neublížili.

„Magický“ rok 2000. Hraje nějakou roli v biblických proroctvích?

Podle mého soudu rok 2000 nehraje v proroctvích Bible žádnou magickou nebo klíčovou roli. Je to datum jako každé jiné. Toto datum však je a bude určitě vhodnou živnou půdou pro různé extrémisty a fanatiky.

Ještě jednou se vrátím k druhému příchodu Ježíše Krista na naši zemi. Co si myslíš, kdy tuto událost můžeme očekávat?

Odpovím ti biblicky, novozákonně: „Brzy.“ To jsou slova samotného Krista. Uvědomme si však, že tato jeho kategorie času trvá už devatenáct století. Písmo se nezmiňuje o žádné časové lhůtě, která by se vztahovala na dobu konce. Nelze stanovit datum druhého příchodu Krista. Před tím nás ostatně varuje sám Ježíš. Proto se stavím velmi skepticky a odmítavě ke všem snahám o stanovení tohoto termínu. To podstatné není, kdy to bude, ale že to bude. Kristus přijde, aby splnil svůj slib a odstranil problémy lidstva, které není schopno vyřešit samo. Vše nasvědčuje tomu, že žijeme v závěru dějin tohoto světa.

Dnes se „ve světě proroctví“ hodně mluví též o přicházejícím mileniu – tisíciletí pokoje a míru pro lidstvo. Co o tom říká Bible?

Myšlenka o tisíciletém údobí je přejata z knihy Zjevení a dána dohromady s židovskou apokalyptikou, kde se hovoří o sedmi tisíciletích, a očekává se, že po 6000 letech života na této zemi (někteří zjednodušeně tvrdí, že těchto 6000 let skončí někdy okolo roku 2000 po Kr.) přijde sedmé tisíciletí, což bude vlastně začátek Božího království, vyjádřeno symbolicky, věčné odpočinutí. Bible však tuto symboliku 6000 + 1000 let nezná, nestaví na ní a nikde s ní nepracuje. Biblické učení o tisíciletí se netýká království pokoje a míru na této zemi.

Jirko, já vím, že ses ve své doktorské práci podrobně zabýval starozákonní

Je třeba studovat Bibli velmi pozorně a být vždy ochoten korigovat své názory. Není nic horšího než si myslet, že jsem vlastníkem pravdy. Jen Pravda, Pán Ježíš, nás může mít. My poznáváme jen z částky.

FOTO ARCHIV

knihou Daniel a jejími proroctvími. Proč právě touto knihou?

Při čtení knihy Daniel jsem zjistil, že se v ní předpokládá, že jejím autorem je prorok Daniel. Poznal jsem, že i Nový zákon přijímá proroka Daniela za historickou postavu a bere jeho knihu velice vážně. Od dob racionalizmu je však Danielovo autorství této starozákonní knihy zpochybňováno. Tím je také velice komplikován její výklad. Proto jsem se rozhodl všechny argumenty historicko-kritických učenců analyzovat a zhodnotit. Chtěl jsem probádat, zda jméno Daniel je pseudonym nebo ne a zda kniha Daniel obsahuje opravdu tolik historických nepřesností, jak tvrdí její kritikové. Při výkladu této knihy – možná více než při interpretaci kteréhokoli jiného biblického spisu – potřebujeme mít jistotu, v které době vznikla. Proto jsem vzal všechny argumenty, které se používají jako důkaz, že knihu Daniel nemohl napsat prorok Daniel, který žil v 6. století na babylonském dvoře, a jeden po druhém jsem rozebral a zhodnotil.

Snažil jsem se pracovat velmi kriticky, tj. odborně, nemohl jsem se spolehnout jen na nějaká zbožná přání. Byl jsem sám mile překvapen, jaké dobré argumenty mám po ruce proti tvrzení, že kniha Daniel vznikla až někdy v 2. století př. Kr. Pro Danielovo autorství mluví mnoho faktů.

Touto knihou jsem se dále zabýval proto, abych zjistil, zda kniha Daniel obsahuje vůbec nějaké proroctví. Je dnes mnoho teologů, kteří tvrdí, že kniha Daniel pod formou proroctví ve skutečnosti nic nepředpovídá, ale vlastně jen zpětně vypráví dějiny, které se už staly. Toto tvrzení a výklad mnohých kapitol knihy Daniel souvisí s pohledem na autorství knihy. Učenci, kteří tvrdí, že tato kniha v podstatě neobsahuje žádné proroctví, umísťují jejího autora do 2. století př. Kr.

Co jsi tedy při studiu knihy Daniel objevil? K jakým závěrům jsi došel?

Zjistil jsem, že mnoho argumentů mluví proti tzv. makabejské tezi, proti tvrzení, že kniha vznikla až v druhé polovině 2. století př. Kr. Myslím, že to nejpozitivnější, co jsem odhalil, je, že je třeba brát vážně argumenty ve prospěch autorství 6. století př. Kr. (které jsou většinou

ignorovány). Podle mě nic nebrání tomu, abychom přijali, že kniha Daniel vznikla v perské době. Proti tzv. makabejské tezi (vznik knihy v makabejské době okolo roku 165 př. Kr.) stavím perskou tezi (vznik knihy v perské době okolo roku 530 př. Kr.). Jsem rád, že na mé alma mater se tato možnost bere vážně.

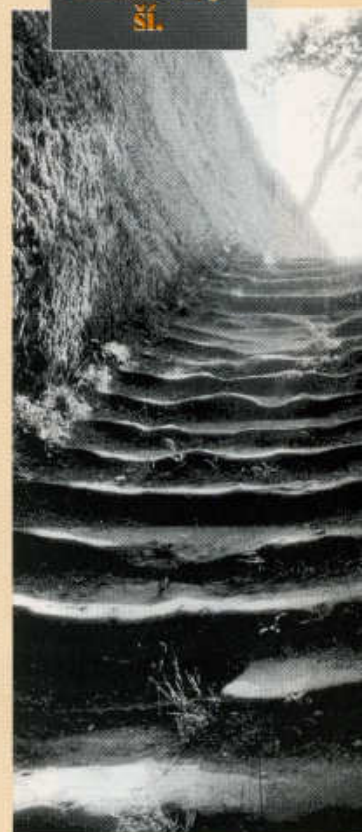
Ve své dizertační práci jsem vybral jako příklad interpretace proroctví oddíl z deváté kapitoly knihy Daniel (9,24-27), který považuji za klíčový a na kterém jsem chtěl prokázat, zda se jeho výklad dá aplikovat na dobu syrského krále Antiocha IV. Epifana, anebo zda je tento text kristocentrický a odkazuje na příchod Mesiáše Ježíše Krista. Myslím, že jsem po rozboru všech hlavních typů výkladu mohl přesvědčivě ukázat, že tento text je opravdu kristocentrický.

Jak na tvoje závěry reagovali profesori na teologické fakultě?

Živě si vzpomínám na situaci, kdy jsem poprvé přišel za profesorem Hellerem s žádostí, zda by bylo možné psát u něj dizertační práci na téma „Kniha Daniel a makabejská teze“. Nějakou dobu jsme o věci diskutovali a pak mi řekl: „Víte, Jiří, otázka autorství knihy Daniel a jejího výkladu na makabejskou dobu je dnes mezi teology poměrně uzavřena. Panuje mezi nimi konsenzus, že ji napsal neznámý autor v makabejské době a že její proroctví jsou jen zpětným vyprávěním dějin a jsou zaměřena do doby pronásledování Židů Antiochem IV. Epifanem. Ale vy jste mladý, tak můžete tuto věc znovu prozkoumat. Nemyslím si však, že dojdete k jiným závěrům. Zkuste to a uvidíte.“

Tuto možnost jsem uvítal. Pustil jsem se do studia této závažné problematiky. Za nějakou dobu jsem přinesl první kapitolu, která pojednávala o historických problematických místech knihy Daniel. Profesor Heller pozorně naslouchal, když jsem rozebíral jeden argument za druhým. Nakonec uzavřel: „To, co jste dnes přednesl, mě přesvědčilo. Ale to se týká pouze historických problémů. Jsou tu však ještě lingvistické, literární a teologické argumenty. Jestliže mě i v nich přesvědčíte, pak jsem ochoten změnit svůj názor.“ Postupně jsem rozebíral jeden typ argumentů za druhým

Myslím si, že v blízké budoucnosti budeme svědky ještě mnoha fanatických, nevyvážených kázání o konci světa a přístup některých rádoby-proroků k této otázce přinese hrozné scény. Čím víc se budeme blížit roku 2000, tím budou tyto projevy intenzivnější.

Mám rád proroctví, která hovoří o zřízení věčného Božího království a ukončení všech forem zla a hříchu na této zemi. Tehdy bude nastolen nový pořádek a řád, kdy nic nebude narušovat lásku, spravedlnost, svobodu a pokoj. Mám rád proroctví, která mluví o Božím vítězství nad duchovními silami zla v jakékoli podobě. Bůh je vítěz a spolu s ním zvítězí každý, kdo ho miluje a poslouchá.

a viděl jsem, jak můj hlavní profesor mění svůj náhled a jak sám uznává, že argumenty ve prospěch makabejské teze nemohou obstát. Ve svých závěrech nakonec nedošel až tam, kam já, tedy že knihu Daniel napsal prorok Daniel kolem roku 530 př. Kr. nebo jeho písař či žák. Pro jeho myšlení by doba okolo roku 450–400 př. Kr. byla snad tou nejvhodnější, protože pro sepsání takového díla je třeba, aby se daná látka nějaký čas tradovala a tím krystalizovala.

A teď o něčem jiném. Co si ty jako „odborník přes Bibli“ myslíš o takových proroctvích, jakými jsou např. tzv. Sibiylina proroctví a jim podobná?

Sibiylina proroctví jsou zajímavá, ale nejsou tak závažná, abych se podle nich v životě řídil nebo je bral vážně. Nejranější písemný materiál Sibiyliných proroctví pochází z 2. století př. Kr. (i když zmínky o věštkyni Sibyle jsou už z 5. století př. Kr.). Sibiyliným proroctvím nevěřím z několika důvodů.

Za prvé, přestože některá ze Sibiyliných proroctví pocházejí z dávné doby, je pozoruhodné, že ani Židé, ani křesťané je nezahmuli do biblického kánonu. Dokonce se nedostala ani mezi apokryfy, ale mezi pseudoepigrafy. O Sibiyliných proroctvích není nikde ve Starém ani v Novém zákoně žádná zmínka. To je už samo o sobě velmi důležité.

Za druhé, tato proroctví mě nevedou blíž ke Kristu. Nejsou zaměřena kristocentricky. Neposilují mou důvěru v Boha a jejich prostřednictvím nepoznávám lépe plán spásy a krásný Boží charakter. Stačí si přečíst několik Sibiyliných orákul a školený čtenář rozpozná rozdíl mezi nimi a biblickými proroctvími. Jejich proroctví nejsou v souladu s duchem a záměrem Bible ani nesouhlasí s některými doktrinálními prvky. Za třetí, odborníci, kteří se zabývají studiem dochovaných Sibiyliných proroctví, tvrdí, že to, co má v jejich knihách vypadat jako dávná předpověď, není vlastně proroctvím, protože to bylo napsáno až po „předpověděné“ události. Sibiylina orákula sloužila do velké míry k politické propagandě. Jejich charakteristickým rysem jsou velmi negativní předpovědi o bédách a pohromách, které mají postihnout lidstvo.

Proto se neobracím k Sibyle jako k prorokyni pro tuto dobu. Znam spolehlivější pramen – přepevnou prorockou řeč, zachycenou v biblickém podání prorockých knih. Bible mi pomáhá orientovat se v záplavě různých předpovědí a nadějí a staví hráz proti všem pseudo- nebo rádobyproroctvím.

Které biblické proroctví je tvoje nejoblíbenější?

Mám rád proroctví, která hovoří o zřízení věčného Božího království a ukončení všech forem zla a hříchu na této zemi. Tehdy bude nastolen nový pořádek a řád, kdy nic nebude narušovat lásku, spravedlnost, svobodu a pokoj. Mám rád proroctví, která mluví o Božím vítězství nad duchovními silami zla v jakékoli podobě. Bůh je vítěz a spolu s ním zvítězí každý, kdo ho miluje a poslouchá.

Když za nacizmu nebo tvrdého komunizmu teologové a kazatelé upozorňovali na to, že třetí říše nebude tisíciletá nebo věčná a že komunismus nebude celosvětový a ani nebude trvat navěky, dostali se za to někteří z nich do vězení. I v dnešním moderním světě, kdy si lidé myslí, že si mohou sami zajistit spásu a zřídit království blahobytu na této zemi, je třeba zvětšovat, že Bůh je vládce a že nastolí své království, které bude věčné.

Moje poslední otázka: Předpovídá Bible nějakou konkrétní událost pro rok 1995?

Mnozí lidé si rádi hrají na proroky, ale o roku 1995 se nikde v Bibli nemluví. O naší době se tam píše jen v obecné rovině, bez nějakých dat. Prorocké slovo nás ujišťuje, že žijeme v závěrečné fázi tohoto světa a že Bůh brzy zřídí své království. Tam, kde se správně studují proroctví, kde se nám jejich prostřednictvím lépe odhaluje Boží charakter lásky a spravedlnosti, plán spásy, Boží záměr s lidstvem a člověkem, tam dochází k oživení. Přál bych si, aby takové hluboké zážitky při studiu proroctví jak Starého, tak Nového zákona prožíval každý a aby s ještě větším nadšením a radostí následoval Krista.

Jiří, děkuji ti za rozhovor.

PETER POLAŠKO

HINDUIZMUS – DALEKÉ OKOUZLENÍ

Spisovatelka Luise Rinserová se setkala s indickou zbožností, a byla jí okouzlena: „Nestojí nad nimi žádné církevní příkázání o neděli nebo sobotě, nepodléhají žádným věroučným poučkám, aby usměřňovaly jejich náboženské představy, žádná církev jim nehrozí vyloučením, když neplní příkázání. Hinduista to všechno nepotřebuje. Spočívá v božstvu, které ho proniká... Ani v Lourdech ani v Assisi jsem necítila božskou přítomnost tak silně, jako v jedné kapličece tam na ulici“ – píše ve svých vzpomínkách. Touha po Indii patří dnes k mohutnému proudu času: mnoho lidí vztahuje ruce k mysticismu, touží po iracionalitě, tedy po věcech nepostižitelných rozumem, prahne po nové zbožnosti. Indická zbožnost nabízí mystickou zkušenost, která povznáší nad svět.

Vysvobození skrze mystiku

Víru hinduistů, které se říká „věčný řád“, vyznává na 600 milionů lidí. Ovšem Evropan nebo Američan ji chápe jen velmi těžko. Nejdříve se tedy ptejte: Co není hinduizmus?

Hinduizmus není církev ani nějaká organizace. Nevíme nic o jeho zakladateli nebo původci, o tom, kdy začal. Neobsahuje nějaké závazné učení nebo vyznání víry. Ve skutečnosti a vcelku vzato tedy hinduizmus jako takový vůbec neexistuje. Existuje jenom velký počet náboženství, která se od sebe velmi liší, která se však navzájem akceptují. Hinduizmus nám skýtá obraz prastarého, silně rozvětveného stro-

mu. Mnoho větví už odumřelo, ale jsou tu pořád. Jiné, které jako by sem ani nepatřily, jsou naroubované a žijí.

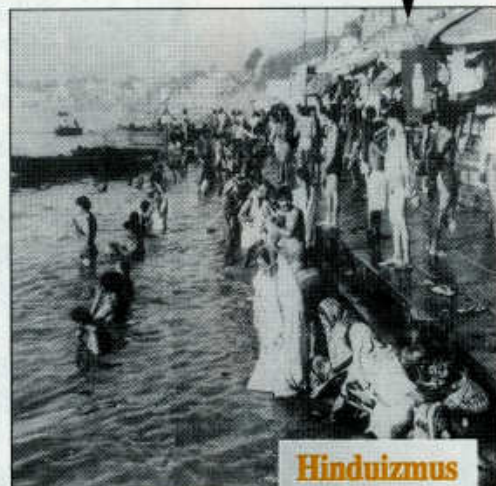
Stojíme tedy před téměř nepřehlednou složitostí a neuvěřitelným pluralizmem: vedle primitivního mnohobožství, krvavých obětí a obřadů roznícených orgiemi zde najdeme vážnou, hlubokou filozofii, „úctu před životem“, askezi a meditaci prováděnou tím nejprísnejším způsobem.

Když se hinduizmus pokusíme zredukovat až na tu nejvlastnější podstatu, dalo by se říci: hinduizmus je vysvobození skrze mystiku. Mystik věří, že když se odvrátí od vnějšího světa k nejhlubšímu ponoření do sebe, najde boha, splyne s ním v jedno a zakusí tzv. „unio mystica“.

Přesvědčený hinduista to nedefinovatelné božství nazývá „Bráhma“, které žije v každé bytosti jako „božský dech“ – podstata života. Ta nesmí být zaměňována s duší a je nazývána „átman“. V jednom starém indickém textu se říká: „Kdo pozná Bráhmu, stane se Bráhmou. Bude povznesen nad bolest a zlobu“ (=bude spasen, vykoupen).

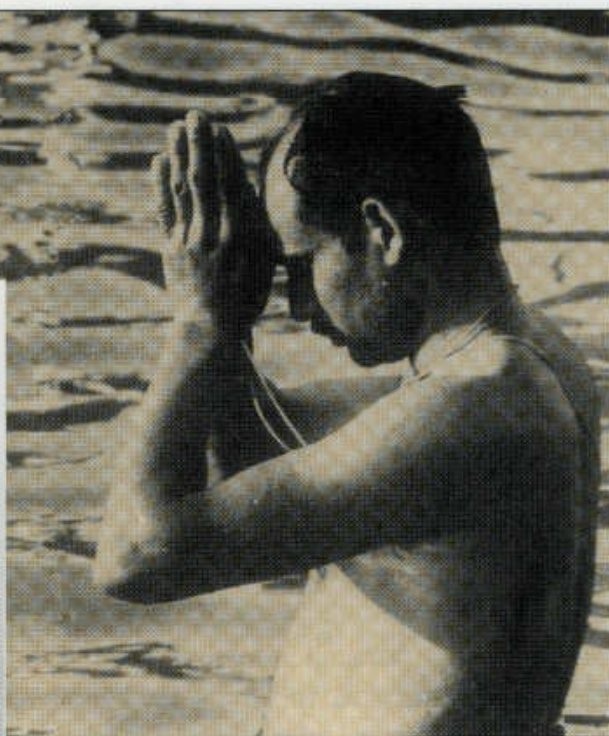
K tomuto poznání se nedochází intelektuálním postupem, nýbrž mystickou zkušeností. V neuvěřitelných meditacích, které vyžadují nejprísnejší školení, musí věřící dospět přímo až k vizionářskému prožitku: já jsem Bráhma. Proto klíčová věta knihy moudrosti zvané „Upanišáda“ zní: „Tat tvam asi“, „ty jsi Toto“. „Toto“ je to božské, Bráhma.

Obřadní očišťování v řece Ganga.

Hinduizmus není církev ani nějaká organizace. Nevíme nic o jeho zakladateli nebo původci, o tom, kdy začal. Neobsahuje nějaké závazné učení nebo vyznání víry.

Stojíme tedy před téměř nepřehlednou složitostí a neuvěřitelným pluralizmem: vedle primitivního mnohobožství, krvavých obětí a obřadů roznicených orgiemi zde najdeme vážnou, hlubokou filozofii, „úctu před životem“, asketiku a meditaci prováděnou tím nejpřísnějším způsobem. Když se hinduizmus pokusíme zredukovat až na tu nejvlastnější podstatu, dalo by se říci: hinduizmus je vysvobození skrze mystiku.

„Řev osvícení“

V Upanišádě se vypráví, jak otec vyběhl svého syna Svetaketu, aby hodil do vody sůl a příštího dne mu ji pak přinesl zpět. Syn sáhl do vody, ale nic nenašel. Bylo to, jako by se sůl ztratila. Konečně měl syn ochutnat vodu z nádoby nejprve na povrchu, pak ze středu nádoby a nakonec vodu u dna. „Jaká je?“ – „Slaná“. Otec syna poučuje: „Tady, můj milý, nevidíme žádnou věc nebo bytost, a přesto tady je. To, co se tu jeví jako nejjemnější, prchavé a nestálé, to je vlastní podstata všeho. To je opravdová skutečnost. To je átman. Ty sám, synu Svetaketu, ty jsi Toto.“ Na jiném místě Upanišády čteme: „Menší než to nejmenší, větší než to největší, spočívá átman v srdcích stvoření.“

Pro poznání toho, čemu se říká Bráhma – „Ty jsi Toto“ – bleskového, vše měnícího, osvobozujícího procesu, se uvádí slavné podobenství. Má název: „Řev osvícení“. Malé tygří mládě ztratilo rodiče. Ujaly se ho ovce. Pečovaly o mládě a vychovaly je. Mládě se začalo chovat zcela jako ostatní ovce. Mečelo jako ovce a žralo trávu. Dokonce se samo domnívalo, že je ovčí. Jednoho dne se u něj objevil starý tygr. Když byli spolu sami, přesvědčoval starý svého mladého druha, že přece není

ovcí, ale tygrem. Marně. Pak starý tygr přiměl mladého, aby spolu zaběhli k horskému jezeru, kde byla křišťálově čistá voda. Oba se podívali nad vodu a mladý v ní viděl podobu obou jako v zrcadle. Tu uviděla ovce-tygr na hladině před sebou dva naprosto stejné obličejy. Byly to obličejy tygra. Najednou se v mladém probudilo a mocně stouplo poznání. Začal řvát jako opravdový tygr...

„Sansára“ – koloběh opakovaných znovuzrození

V roce 1921 učinil Mahátma Gándhí, snad nejznámější Ind, „přiznání k hinduizmu“. Podávám ho zde zkráceně: „Nazývám se hindem, protože věřím v hinduistické spisy, a v důsledku toho věřím na sestoupení božstva a na znovuzrození. Věřím na uspořádání kast. Věřím v ochranu krávy v mnohem dalekosáhlejším významu, než jak je chápe běžné pojetí.“

Toto vyznání nám otevírá dveře k těžko přístupnému světu indického náboženství, zvláště pak hinduistického. To se nám jeví jako „kolekce různých názorů“. Přesto však základ a klíč ke všemu je znovuzrození. A z něho pak chápeme Gándhího vyznání jako celek, který má smysl. Místo výrazu znovuzrození použijeme raději slovo reinkarnace, tedy znovuvtělení. Hinduista – a nejen on – věří, že člověk prochází téměř nekonečnou řadou nových životů v mnohých bytostech a žije dál také jako bůh, démon nebo i zvíře.

Karma

Dejme tomu, že se hinduisty zeptáme: „Odkud přicházejí nebo kde se berou ty velké rozdíly ve světě (chudí a bohatí, nemocní a zdraví, válka a mír), když svět podle tvého náboženství je v podstatě božský?“ Jeho odpověď by byla asi taková: To nezáleží na bohu, dokonce ne ani na nějakém ďáblu (protože v hinduizmu žádný ďábel neexistuje), nýbrž jedině na samotném člověku – a sice na jeho dřívějším životě. Právě tak i osud příštího života závisí na životě nynějším. Konečnému součtu všech dobrých a zlých skutků, které

udělal v životě, bilanci svých činů, říká hinduista karma (doslova: čin). Karma tedy určuje, jaké bude to další převtělení.

Podle hinduistických představ má každý v sobě jakousi podstatu, jádro, podobné jemné látce nebo dechu. Tato substance se jmenuje jiva. Ta neumírá, ale putuje dál a vklouzne do nového těla. V ní se ukládá karma jako na počítačové disketě.

Jiva se mění podle svého stavu, který může být špatný nebo dobrý. Stává se buď jemnější a lehčí, nebo hrubší a těžší. Čím je lehčí, tím vystoupí výš a o to lepší bude nové narození. Samozřejmě, že karma – tedy součet všech činů – se také mění. Staré jako by se spotřebovávaly a hromadí se nové. Stále a nepřetržitě se otáčí kolo dalšího vtělení, nekonečného a plného utrpení.

Kastovní řád v Indii – čtyři hlavní kasty a tisíce podkast, k tomu lidé, kteří nepatří vůbec k žádné kastě a říkají jim „nedotknutelní“ – má svůj náboženský základ v zákonu karmy. Hinduista patří do své kasty, z které nemůže uniknout. Přesto se má starat o svůj vzestup ve svém budoucím životě, nebo může zavinit jeho úpadek. Když bráhman – příslušník nejvyšší kasty (kněz nebo učenec) – přijal dar od člověka, který nepatří k žádné kastě, pak se znečistil. Důsledkem takového znečištění bylo, že v příštím převtělení se stal oslem nebo býkem. Tak se postupně očišťoval, až zase dostal lidské tělo.

V knize Bhagavadgíta (Píseň Vznešeného), prastarém eposu, kterému se připisuje hodnota zjevení, poznává hrdina Ardžuna v nepřátelském vojsku svoje příbuzné, přátele a učitele. Je z toho zoufalý. Ale jeho vozataj – ve skutečnosti bůh Kršna, který je osmým vtělením Višny, ho tvrdě pokárá: „Lituješ ty, kterých ti nemá být líto. Moudří nelitují žádnou bytost ani v životě ani při smrti.“ Ardžuna má teď jednat podle zákonů své kasty a bojovat jako pravý válečník.

Bohové v hinduizmu ztělesňují jednotlivé podstatné rysy univerzálního, nedefinovatelného božství, zvaného Bráhma, jsou však sami vázání na koloběh opakování znovuzrození. Ideální představa

pro hinduistu není jako pro Evropana svoboda osobnosti, nýbrž bezpodmínečné podřízení se do role, která mu byla přidělena při narození.

Mnoho cest ke spáse

I hinduista touží po spáse. Nekonečná řada opětovných narození je pro něj neštěstím. Jistě, někdy někde řetěz končí. Po dlouhém období miliardy let vezme Bráhma k sobě zpět všechna stvoření, jako všechny řeky vtečou do moře. Osoba zanikne. Ale čas, než k tomu dojde, je v nedohlednu. Vykoupení by se chtěl však dočkat každý.

Hinduizmus zná několik cest k vykoupení. Na jedné se požadují vědomosti a poznání, na druhé aktivita ve smyslu skutků a obětí, na třetí milující odevzdanost bohu. Tyto cesty nevylučují jedna druhou ve smyslu buď – anebo, ale mohou na sebe navazovat, mohou se prolínat. Všechny však směřují k určitému konci: k mystickému prožitku, kterého lze dosáhnout meditací, až k tajuplnému splynutí s božstvím. Meditací dojde hinduista až k poznání: já jsem Bráhma.

Návštěvník Indie se setkává na každém kroku s velkou zbožností. Od každodenní ranní modlitby a rituálního umývání přes oběti a chrámovou službu až k výstřední askezi, jakou je třeba pouť ke svatému místu po cestě dlouhé 1500 km. Všechna ta námaha vede jen k tomu, aby se člověk v příštím narození dostal do lepších podmínek, pokud meditací už nedospěl k prožitku osvícení.

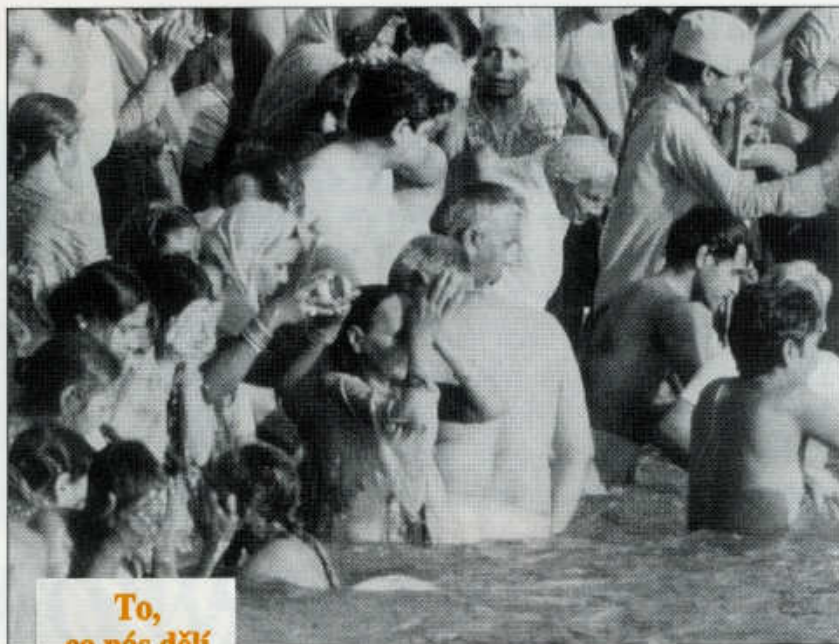
Cesta bhakti

Zdá se, jako by v jednom místě rušil hinduizmus sám sebe. Cesta k vykoupení zvaná „milované odevzdání se bohu“, „bezvýhradná oddanost bohu“, v místním názvu cesta bhakti nebo prostě bhaktizmus, přivádí křesťanského pozorovatele k úžasu: zdá se mu, že se setkal s evangeliem. V jedné bhaktické básni ze 17. století se píše:

„Ty držíš moji ruku a vedeš mne jistě, ty zůstáváš se mnou všude. Ať jdu kamko-

Hinduista – a nejen on – věří, že člověk prochází téměř nekonečnou řadou nových životů v mnohých bytostech a žije dál také jako bůh, démon nebo i zvíře.

Konečnému součtu všech dobrých a zlých skutků, které udělal v životě, bilanci svých činů, říká hinduista karma (doslova: čin). Karma tedy určuje, jaké bude to další převtělení.

To, co nás dělí od Boha, není vposledku ani tak hluk světa, není to dráždění zvenčí, nýbrž hřích. Hluboká propast, kterou hřích způsobuje, se nedá překlenout zvrácenou základní myšlenkou, že se musíme soustředěně zaměřit jen na vlastní bytost. Nepřeklene se ani sebevětším úsilím či nejjemnější psychologickou technikou.

li, jsi mou oporou a neseš moje těžké břímě...”

Ačkoli při důkladné úvaze a bližším zkoumání bhaktizmu je zřejmé, že i on staví na mystickém prožitku (vykoupený ať je vždy jogínem, ať praktikuje jógu), přesto osobní láska k bohu předpokládá nebo vyžaduje setkání dvou partnerů. Takové setkání je však v protikladu k hinduistické víře, že božství je něco neosobního.

Možnosti a hranice mystického hledání boha

S mystikou se setkáváme i v křesťanství. Nehledám-li však v ní nic jiného než ztišení, hluboké soustředění na Boha, pak mystika může prokázat křesťanovi službu. Kdybych hledal víc, totiž nějaké splnutí s Bohem, pak je mystika sebeklamem: marný pokus zmocnit se Boha.

To, co nás dělí od Boha, není vposledku ani tak hluk světa, není to dráždění zvenčí, nýbrž hřích. Hluboká propast, kterou hřích způsobuje, se nedá překlenout zvrácenou základní myšlenkou, že se musíme soustředěně zaměřit jen na vlastní bytost. Nepřeklene se ani sebevětším úsilím či nejjemnější psychologickou technikou. Zde pomůže jediné spasitelná obětí Ježíše Krista, a tu přijímáme pouze důvěrou. Ten, kdo kráčí po jiné cestě, nevidí náš svět reálně, protože nesprávně posuzuje a podceňuje moc zla kolem nás a v nás.

Otázky a rozdíly

Hinduista tvrdí, že reinkarnace řeší teologický problém, který je prastarý. Je to stále bolavá otázka: „Proč bůh, který je láska, dopouští zlo?“ Podle hinduizmu každý člověk je zodpovědný za svůj osud, jeho dřívější život určuje ten příští. My se však přesto ptáme: reinkarnace tento problém pouze oddaluje? Proč božstvo, řekněme Bráhma, vůbec dovolilo, že zlo má naprostou svobodu, a tím připustilo utrpení? Nevzala lidem víra v zákon karmy jakoukoli možnost dovolávat se božího milosrdenství? Copak neexistuje vina, která se nedá nikdy ničím „odčinit“, „odpracovat“?

Všeobecná indická zbožnost projevující se v úctě před životem, je obdivuhodná, a námitka, kterou uvádí mnohý Evropan, že kdyby posvátné krávy v Indii porazili a snědli, byl by problém hladu v Indii vyřešen, je přinejmenším pošetilá. Je však otázkou, zda ji kastovní sobectví – omezení lidskosti jen na malou skupinu lidí – „nezneškodňuje“.

Vědci zabývající se náboženstvím postavili proti sobě dva typy náboženství: tzv. „mystická náboženství“ (hinduizmus, buddhizmus) a „proroky zjevená náboženství“ (židovství, křesťanství, islám). Mystické náboženství se od světa odvrací, prorocké náboženství chce svět utvářet. I když toto zjednodušené schéma může být pochybné, přece stojí za zamyšlení a na něco ukazuje: hinduizmus vlastně „zneškodňuje“ člověka, svět i dějiny. To, co je viditelné, je u něj bezvýznamné. Důsledkem odosobnění boha je i odosobnění člověka. Koloběh nekonečně dlouhých světových období – v nichž všechno zaniká a znovu se vytváří – bere dějinám i dnešku jakýkoli smysl.

Naproti tomu evangelium staví člověka před rozhodnutí, jak má žít zde na zemi a právě dnes. Otevírá mu srdce i oči pro lepší zítřek. Cesta k tomu nevede opovrhováním světa, ale vytvářením světa podle vzoru, který nám dal Ježíš Kristus v letech svého působení na naší zemi.

RADEK PALEŠ

Myslím, že jste si na stránkách tohoto časopisu užili mého vzpomínání na Anglii dost a dost. Slibuji, že dnešní povídání o ostrově za Kanálem bude skutečně nadlouho mým vzpomínáním posledním.

Zatím bylo vždycky mé psaní pro zadní stránky časopisu vázáno k nějakému místu či věci. Ani jednou jsem nepsal o lidech. Byla by škoda, kdybych spoustu tak krásných setkání se zajímavými lidmi přešel bez jediné vzpomínky. Skoro si vyčítám, že jsem si právě tohle vzpomínání nechal až na konec, jako by britské telefonní budky, nultý poledník a poštovní schránky byly daleko důležitější než lidé, které jsem v Británii potkával. Velká Británie devadesátých let je jednou velkou křižovatkou světa. Není divu, že mnozí, kteří zavítají třeba do Londýna, mají pocit ztracenců v labyrintu zmateného Babylona. A právě tady jsem měl to štěstí potkat se s lidmi snad z celého světa. Řeknu vám, byla to zajímavá setkání! Třeba večere v černošské rodině přistěhovalců ze Sierra Leone, každotýdenní úklid ve vile íránského emigranta, úmorné vytrhávání plevelů z fazolových polí spolu se Srby a Chorvaty na pozemku podnikavého šlechtice prastarého rodu, překvapení libozvučnou češtinou z úst Češky, provdané někdy začátkem sedmdesátých let do hrabství Berkshire, pomoc při bourání zahradní besídky u Angličana Phila z Wimbledonu, konzumace krocana a pověstného vánočního pudinku s třiadvacátiletou slečnou E. R. Binns, skvělé hodiny angličtiny s Mrs. Hole ze Severního Irska a každodenní neumělé povídání se spolužáky, kteří do Anglie přišli se stejným snem jako já – umět anglicky. I ve studených učebnách Salisbury Hall jsem si měl každý den co říct s Erikou z Japonska, Jolandou ze Španělska, Antonínem z Bulharska, Giselou ze Švýcarska, s Fíbi z Filipín, Viktorem z Ruska, Michalem z Moldavie, Robertem z Brazílie v řeči, která sice jen chvílemi zněla jako angličtina, ale nám zněla srozumitelně. Vzpomínám na setkání s bezdomovcem pod supermoderním mostem na břehu Temže, příjemné večery v rodině pracovitého Lorence McCourta a jeho že-

ny Britt z Norska, setkání s princeznou Alexandrou, sestřenicí královny Alžběty II. na skromné recepci po dobročinném koncertě. I ona znala dvě česká slova – Václav Havel. A konečně veselá setkání na čaji o páté u Skotky Anny, která svým jednáním popírala žertovné povídání o lakotných obyvatelích severní části britského ostrova. Snad bych mohl tato setkání podle intenzity vztahů rozdělit do několika skupin. Pochopitelně setkání s princeznou Alexandrou ve vypůjčeném smokingu bylo jiného druhu než pravidel-

LIDÉ NA KŘIŽOVAT

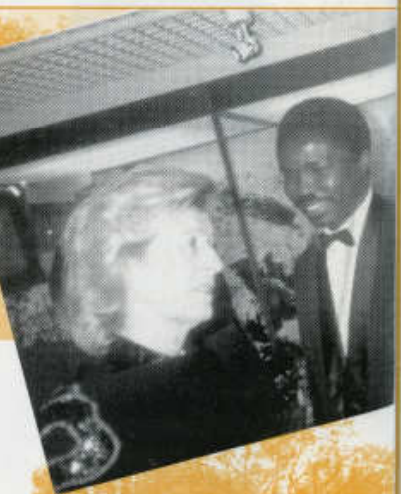

FOTO ARCHIV

ná, téměř každodenní setkávání při práci s Angličanem Colinem Hole v jeho dílně. V tom prvním případě mi zbyla na památku barevná fotografie, v tom druhém zkušenost s jistotou, že ani v Anglii nemusí být člověk z „Východu“ jen ztraceným cizincem.

Patrně už dávno neplatí o Angličanech všechno, co o nich napsal Karel Čapek. Už proto ne, že těch skutečných Angličanů na britských ostrovech je v poměru s ostatními obyvateli stále méně. Británii pomalu, ale jistě zalidňují přistěhovalci z bývalých kolonií. Mešity a střediska ostatních východních náboženství tu rostou jako houby po dešti. Ano, už jsem to říkal, Británie je křižovatkou světa.

Můj kamarád Colin Hole by se ovšem do Čapkovy charakteristiky Angličana vešel se vším všudy. Na dlouhou dobu uzavřený, korektní až upjatý. Žádné zbytečné otázky, žádné vměšování. „Každý si přece žijeme svůj život, ne?“ jako by říkal svým jednáním. Ovšem nepleťme se! Zdr-

ženlivost v případě Angličanů nezaměňujeme s lhostejností. Angličané dokážou v pravou chvíli bez řeči pomoci. Možná, že je to na náš vkus až ve chvíli nikoli pravé, ale poslední, a bez nějakých nadšených emocí, avšak pomoc je to vždycky účinná.

Připouštím, že v mých vzpomínkách na Anglii všechno postupem doby zkrásnělo. Asi proto, že nejsem vzpomínkami tolik poután k přítomnosti. Pár dopisů od přátel nemůže zabránit, abych nebyl v pokušení své prožitky konzervovat bez navázání na současnost. „Bylo to krásné, ale je to pryč,“ často si připomínám. Čas však nemění jen vzpomínky, ale také nás – lidi. Tedy, abychom si dobře rozuměli, není to čas, který mění. To jen nové okolnosti a nové zážitky nám dovolují vidět události, které se odehrály dřív, trochu jinak, než jak jsme je vnímali jako samotní účastníci děje.

i celý náš svět jaksi zestárnul. Problém přátelství a lásky však řešíme po svém. Čím méně je mezi námi prosté důvěry a lásky, tím častěji stavíme kolem svých životních cest billboardy nových vzrušení a zážitků, abychom zamaskovali naši samotu.

Jen málokdo z nás je ještě ochoten podstoupit všechna rizika lásky a přátelství. Nemáme chuť už vyjít vstříc se srdcem na dlaní, nechceme naslouchat druhému. Raději si každý vedeme jen tu svou. Nic tím neriskujeme. Nikdo nás nemůže

CE SVĚTA

Když nám bylo sedmnáct, nebylo vůbec těžké přispěchat se srdcem na dlaní a s důvěrou vstříc každému, kdo třeba jen úsměvem nebo vztaženými dlaněmi naznačil, že o nás stojí. Vzpomínáte?

I po méně příjemných zkušenostech se sobectvím a neláskou nechtějme zůstat sami. Jde přece o život, a život bez důvěry v lásku a přátelství není životem. Se skutečnými přáteli se můžeme setkat i po sedmnácti.

Když nám bylo sedmnáct, nebylo vůbec těžké přispěchat se srdcem na dlaní a s důvěrou vstříc každému, kdo třeba jen úsměvem nebo vztaženými dlaněmi naznačil, že o nás stojí. Vzpomínáte? Bývala to setkání bez předsudků a plná očekávání. Nebylo co skrývat, život byl jak nepopsaný list. S důvěrou a bez podmínek jsme uzavírali nová přátelství. Přátelství na život a na smrt. Byl to skvělý čas. Čas plný důvěry. Nepochybovali jsme o kráse lidských vztahů, nepochybovali jsme o skutečné lásce a věřili jsme v přátelství. A pak šel ten čas. Ani tentokrát čas za nic nemohl. Jen jsme v tom čase zažili nejen krásu lásky a přátelství, ale také zklamání ze zrady, nenávisti, sobectví i vlastní nespolehlivosti a nestálosti. Naše vidění světa se začalo jaksi měnit. A nejen naše vidění světa se změnilo. My sami jsme se změnili. Dnes už tolik neriskujeme a neuzavíráme nová přátelství se srdcem na dlaní, bez podmínek, bez výhrad a s důvěrou. S přibývajícimi lety našlapujeme jeden kolem druhého možná s větší uctivostí, ale o to s větší opatrností. A jen my sami víme nejlépe, jak rychle se naše opatrnost může změnit v podezřívavost a nesnášenlivost. „Opatrnost nikdy nezbyvá,“ prohlašujeme na svou obranu a snažíme se tvářit neutrálně. Snad je to proto, že v srdci, které jsme kdysi s důvěrou nabídli k přátelství, nosíme už pár šrámů a ran způsobených zradou a taky třeba pocitem viny za to, co jsme my sami způsobili jiným.

„... vychladne láska mnohých,“ (Mat 24,12) čteme Ježíšovu předpověď o konci světa v Bibli a napadne nás, že nejen my, ale

zklamat, protože od nikoho už nic nečekáme.

Snad bychom si měli přesněji formulovat, co to znamená mít přátele, co znamená mít rád. Spíš než mít, jde v lásce o to – dát. Dát sám sebe i s rizikem, že se tím s největší pravděpodobností odhalí i často s obavami ukryvaná místa našeho srdce, naše slabosti a rány. Přátelství také znamená připustit stav závislosti na tom druhém. Jsme zranitelnější. Možná, že právě proto se vztahy nás „odrostlejších“ odehrávají pouze jen na jakési rovině vlídné tolerance a netečné lhostejnosti. Nic nás nemůže vyvést z míry. Jen se mýjíme, místo abychom se setkávali.

Pochopitelně nejde o to objímat se na potkání a zpovídat se kde komu ze svých chyb. Jde jen o to, nepřistoupit na stavění billboardů vzrušení a nových zážitků kolem naší cesty života. Stejně bychom brzy sami poznali, že šlo jen o snadno odhalitelnou kamufláž odcizení a samoty. A není nic horšího než sám sobě lhát.

ADVENT-ORION s.r.o.
ROZTOČKA 5/44
160 00 PRAHA 6

KNIHOVNA
služ.

Z N A M E N Í D O B Y

I po méně příjemných zkušenostech se sobectvím a neláskou nechtějme zůstat sami. Jde přece o život, a život bez důvěry v lásku a přátelství není životem. Se skutečnými přáteli se můžeme setkat i po sedmnácti. Stojí to i za to riziko, že na nás někdo z těch „odrostlejších“ a životem zkušených občas shlédne spatra. Možná, že to stojí i za riziko zrady a zklamání. Jistě, přátelství ani láska nemají svou hodnotu pro riziko, které pro ně podstupujeme, ale musíme počítat s tím, že na našem světě dobré a hodnotné věci zpravidla bolest provází. Ne, i přes všechna „proti“ nevím o lepší motivaci k životu, než je láska, přátelství, život pro druhého a s tím druhým.

Ano, Anglie má své místo v mých vzpomínkách. Jsem rád, že i tam jsem se potkal s lidmi, kteří mi vyšli vstříc se srdcem na dlani. I přesto, že jim bylo sedmnáct dávno pryč a jejich srdce sem tam neslo nějaký ten šrám zkušenosti zklamání a bolesti. Nemusím tak hovořit jen o časem zkrásnělých vzpomínkách, ale i o lidech, pro které dál věřím na hodnotu lásky a přátelství.

JAN BARTA

